

vestnik

Letnik XVI.

Celovec, petek, 15. december 1961

Štev. 50 (1022)

Uradne izjave ob koroški razstavi v Ljubljani:

Kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo

bistveno prispeva k razvoju prijateljskih odnosov med obema narodoma

Tako koroški deželni glavar kakor tudi predsednik Izvršnega sveta LR Slovenije Boris Kraigher sta zadnji četrtek ob otvoritvi koroške umetniške razstave v Ljubljani naglasila veliki pomen kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo ter poudarila, da prav ta izmenjava bistveno prispeva k razvoju in utrditvi prijateljskih odnosov med obema deželama in obema narodoma.

Deželni glavar Wedenig je v svojem govoru med drugim dejal: V tej razstavi vidimo nov dokaz, da se trudimo za kar najboljše odnose med našima sosednima deželama. Ti odnosi se kažejo predvsem v živi kulturni izmenjavi, ki bistveno prispeva k razvoju prijateljskih odnosov med Koroško in Slovenijo. Zato upam, da se bo ta kulturna izmenjava v bodoče poglobljala in nadaljevala ter prispevala k razumevanju med našimi narodi. Umetniki so v bistvu diplomatski posredniki. Saj končni cilj ostaja vedno isti: prijateljstvo med narodi okrepiti, kar si še posebej želita naši sosedni deželi Koroška in Slovenija.

Predsednik Kraigher je v svojem govoru prav tako poudaril važnost kulturne izmenjave za boljše razumevanje in zblizanje med narodi in odstranjevanje tistih vprašanj, ki tu pa tam še obstajajo in zaradi katerih včasih prihaja do raznih nesoglasij. Jugoslavija kot pobornik miru in aktivne koeksistence — je med drugim ugotovil — podpira te vrste kulturne izmenjave. Če je potreba po medsebojnem spoznavanju v vsej svetovni družini narodov, je to še podvojeno med sosednimi deželami, med sosednimi narodi. Razstava prihaja k nam v želji, da utrdi naše kulturne stike, da pripomore k poglobitvi dobrih sosedskih odnosov. Urejeni sosedski odnosi pa so najboljši način utrjevanja miru. In ker je med našima deželama kulturna izmenjava postala že tradicija, tako najboljše prispevata po svojih močeh k utrditvi svetovnega miru na način, ki lahko služi kot zgled vsem, ki jim je blaginja človeštva resničen vzor.

Otvoritev razstave „Koroško slikarstvo in kiparstvo — mlada generacija“ v Moderni galeriji, ki obsega 80 slik in 16 plastik 20 koroških slikarjev in 6 kiparjev, so se udeležili visoki predstavniki obeh dežel: iz Slovenije predsednik IO LRS Boris Kraigher, podpredsednik Ljudske skupščine LRS dr. Heli Modic, podpredsednik IO LRS dr. Joža Vilfan, predsednik republiškega Sveta za kulturo in prosveto Boris Kocijančič in predsednik Mesnega sveta Ljubljane inž. Marijan Tepina; iz Koroške pa deželni gla-

var Ferdinand Wedenig, predsednik deželnega zbora Jakob Sereinigg, deželni svetnik Hans Sima, vodja kulturnega oddelka deželne vlade dr. Otmar Rudan in celovski župan Hans Ausserwinkler.

Istega dne zvečer je bilo v ljubljanski Filharmoniji gostovanje celovških madrigalistov pod vodstvom dirigenta Mittergradnegerja, ki so nastopili z deli renesančnih in baročnih mojstrov ter z narodnimi pesmi-

mi raznih narodov, katere je zbor zapel v originalnih jezikih; med njimi je bila tudi slovenska narodna pesem — Maroltova „Barčica“, katero je zbor zapel tako, da po pisanju Ljubljanskega dnevnika človek „kar ne bi verjel, da poje kdo drug kot koroški Slovenci, tako pristno in neprisljerno sta se izgovorjela in melodija vlegala v značilnosti slovenskega govora“.

Po koncertu je predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko priredil za koroške goste sprejem, kjer se je deželnemu glavarju Wedenigu posebej zahvalil za njegova prizadevanja za razvoj kulturne izmenjave med obema deželama.

Teden zahodnih pogajanj v Parizu:

Zahod išče pot iz notranjih nesoglasij

Teden zahodnih pogajanj v Parizu se je začel z večurnimi razgovori med francoskim predsednikom de Gaulleom in zahodnonemškim kanclerjem Adenauerjem, kateri je šele pred nedavnim konferiral tudi z ameriškim predsednikom Kennedyjem. Izgleda, da sedanja Adenauerjeva misija ni pod ugodno zvezdo, saj se je že iz Amerike vrnil precej razočaran in tudi v Parizu ni naletel na razumevanje, ki ga je pričakoval s strani de Gaulle. Sicer pa se je Adenauer tokrat nahajal v precej čudnem položaju, ko je de Gaulle skušal prepričati o nujnosti pogajanj s Sovjetsko zvezo, medtem ko je prej prav on najbolj nasprotoval takim pogajanjem.

Ta zamotani položaj pa je značilen sploh za sedanje odnose med zahodnimi državami, katerih pariška pogajanja so v glavnem namenjena prizadevanjem za doseg skupnega stališča ne samo glede bodočih pogajanj s Sovjetsko zvezo, marveč tudi glede raznih mednarodnih problemov. Že na prvem sestanku v Parizu, kjer so se sestali zunanji ministri Amerike, Anglije in Francije, so se

pojavi precej različna stališča predvsem v vprašanju Konga, kjer so na angleški in francoski strani prevladovala načela kolonialistične politike, dočim se je Amerika strinjala s sedanjo akcijo OZN za združitev Katange s Kongom.

Na drugih sejah, kjer je bilo v prvi vrsti govora o Nemčiji in Berlinu, je sodeloval tudi zahodnonemški zunanji minister Schröder. O teh vprašanjih pa so govorili tudi na seji ministrskega sveta NATO, ki je sledila sestanku zunanjih ministrov štirih zahodnih sil. Poleg tega je bilo govora o oborožitvi v okviru NATO, medtem ko nameravajo o atomski oborožitvi držav članic Atlantskega pakta govoriti šele spomladi na seji obrambnih ministrov.

Zaključki pariških pogajanj zahodnih sil sicer še niso znani, vendar je za trenutni položaj na Zahodu značilen komentar, ki ga je objavil pariški »Le Monde« in kjer je rečeno: Odnosi med zahodnimi državami so redkokdaj po sueški krizi dosegli tolikšno stopnjo zmede.

Spor med Albanijo in Sovjetsko zvezo

Že na letošnjem kongresu sovjetske KP je prišlo jasno do izraza napeto razmerje med Albanijo in Sovjetsko zvezo. Od komunističnih gibanj edinole albanska stranka dela ni bila zastopana, pač pa so tako v Moskvi kakor tudi v Tirani ob tej priložnosti izmenjali precej neprijateljskih besed, eden na račun drugega. Tako so komentatorji že takrat napovedovali možnost, da

bo v doglednem času prišlo do resnejšega spora med obema državama odnosno da bodo strankarsko-politična nesoglasja imela posledice tudi na meddržavne odnose.

To se je zdaj uresničilo in pravzaprav nikogar ne preseneča, da so bili med Sovjetsko zvezo in Albanijo prekinjeni diplomatski odnosi. Sovjetska vlada je odpoklicala svoje zastopstvo iz Albanije in hkrati zahtevala, da albanski predstavniki zapustijo Sovjetsko zvezo. Uradno poročilo sovjetskega zunanjega ministrstva utemeljuje prekinitev diplomatskih odnosov z Albanijo s „kampanjo protisovjetskega obrekovanja, ki so jo začeli albanski voditelji“. Nadalje je v tem poročilu rečeno, da sovjetski poslanik v Tirani ni imel možnosti izvrševati svoje funkcije, ker je bilo poslani-

V Kongu še vedno divjajo boji:

Čombe se s pomočjo evropskih plačancev bojuje proti OZN

Odkar je Glavna skupščina OZN izglasovala generalnemu tajniku U Tantu posebna pooblastila za akcije sil Združenih narodov v Kongu, prihaja odpadniški predsednik Katange Čombe v čedalje brezuspnejši položaj. Čeprav je silam OZN napovedal »vojno do zadnjega«, trenutni položaj v Katangi kaže, da Čombe in njegov režim nimata več nadzorstva nad odporom proti četam OZN. Poveljnik teh čet, irski general McKeown, je izjavil, da se na strani Čombeja borijo le še evropski plačanci, ki delujejo na račun ultrasojskih političnih skupin in za finančne interese, medtem ko se Čombejevi vojaki in žandarji nočejo več boriti in jih morajo evropski plačanci naravnost siliti v boj. »Čombe ne bi mogel ustaviti bojev — je dejal irski general — tudi če bi to hotel. Sedaj je po-

Skupnost južnokoroških kmetov sporoča:

Pred volitvami predsednika Kmetijske zbornice za Koroško in predsednikov okrajnih kmečkih zbornic so se v sredo, dne 13. decembra 1961 v Celovcu sestali izvoljeni deželni in okrajni mandatarji Skupnosti južnokoroških kmetov in njihovi namestniki skupno z dosedanjimi zastopniki v teh kmečkih zastopstvih.

Na sestanku so dosednji zastopniki seznanili novoizvoljene mandatarije s svojimi izkušnjami in z delom v kmečkih zastopstvih. Skupno pa so se na sestanku tudi pogovorili o svojih nalogah, o oblikah dela, medsebojne povezave in izmenjave izkušenj. Soglasno so sklenili, da je volilni program Skupnosti južnokoroških kmetov podlaga za delo vseh na tej listi izvoljenih mandatarijev. V surbo lažjega in učinkovitejšega izpolnjevanja svojih nalog se bodo v bodoče deželni in okrajni mandatarji in njihovi namestniki sestajali redno četrtletno, skupno z mandatariji v krajevnih kmečkih odborih pa vsaj dvakrat letno.

Tržaško sodišče krši veljavne zakone

Ravno v dneh, ko v Beogradu zaseda mešani italijansko-jugoslovanski odbor, ki se bavi z manjšinskimi problemi v obeh državah, je prišlo v Trstu do nove kršitve veljavnih zakonov in ustave s strani sodišča. Čeprav italijanska ustava kakor tudi londonski sporazum priznavata slovenski manjšini pravico do uporabe svojega jezika pred uradi in sodišči, je tržaško sodišče pred dnevi odgovornemu uradniku »Primorskega dnevnika« prepovedalo uporabo slovenskega materne jezika.

V slovenskih in demokratičnih italijanskih krogih so zaradi te kršitve veljavnih zakonov določil s strani sodišča resno zaskrbljenost, medtem ko fašistični in šovinistični elementi slavijo svojo »zmago«. Res značilna slika italijanske demokracije!

štvo praktično izolirano in sovjetski diplomati niso mogli niti vzdrževati uradnih stikov.

Kaj v resnici tiči v ozadju tega razvoja, danes še ni mogoče jasno obrazložiti. Znano je le, da s sovjetske strani dolžijo albanske voditelje nacionalizma in revizionizma (podobni očitki padajo od časa do časa tudi na Jugoslavijo in njeno vodstvo — op. ured.), medtem ko na albanski strani govorijo o vsiljevanju sovjetskih metod pri gradnji socializma. Vsekakor se take besede slišijo nekoliko čudno, če pomislimo, da je bila poleg LR Kitajske (katere odnosi do Sovjetske zveze so trenutno prav tako v stadiju ohladitve) ravno Albanija tista, ki je v zboru vzhodnih držav najbolj glasno dvigala svoj glas proti Jugoslaviji in proti njeni samostojni poti v socializem.

Sovjetska zveza ugotavlja:

„Zahodnonemški general Heusinger — vojni zločinec“

Sovjetska tiskovna agencija TASS je objavila vest, da je sovjetska vlada v noti ameriški vladi zahtevala aretacijo in izročitev zahodnonemškega generala in sedanjega predsednika stalnega vojaškega odbora NATO Heusingerja, da bi ga v Sovjetski zvezi postavili pred sodišče kot vojnega zločincea.

V noti, ki so ji priloženi ustrezni dokumenti, je rečeno, da temelji obtožba proti Heusingerju na ugotovitvah državne komisije za izsleditev in preiskavo zločinov nemških fašističnih okupatorjev in se opira na zaplenjene dokumente iz arhiva nacistične vojske. Heusinger je kot eden od Hitlerjevih zaupnikov — poudarja nota sovjetske vlade — igral odlično vlogo pri izdelavi načrta za napad na Sovjetsko zvezo in mu je Hitler sam dal polnomočje, da iniciativno izdaja povelja, nanašajoča se na iztrebljenje sovjetskega prebivalstva in na razkosanje Ukrajine ter baltskih republik. Poleg tega naj bi bil Heusinger neposredno sodeloval tudi pri pripravi in izvedbi napadov nacistične Nemčije na Veliko Britanijo, Jugoslavijo, Francijo, Grčijo in druge evropske dežele. Posebno težkih zločinov je Heusinger obdolžen proti sovjetskemu ljudstvu in nota navaja, da nosi Heusinger osebno odgovornost za številna povelja, ki so pozivala na zverinstva proti civilnemu prebivalstvu.

Sovjetska vlada v svoji noti poudarja, da spadajo zločini generala Heusingerja v celoti pod določila sporazuma štirih velikih sil od 8. avgusta 1945, ko je bilo sklenjeno sodniško zasledovanje in kaznovanje nemških vojnih zločincev. Zato Sovjetska zveza zahteva od Amerike, kjer se Heusinger trenutno nahaja, njegovo aretacijo in izročitev. Isto zahtevo pa je naslovila tudi na ostale članice NATO.

V zahodnih krogih je sovjetska zahteva razumljivo izzvala silno neugodje, posebno še, ko je prišla prav v trenutku, ko z velikimi notranjimi težavami skušajo doseči skupno stališče do bodočih pogajanj s Sovjetsko zvezo. Predstavniki zahodnonemške vlade je tudi takoj odgovorili, da so obtožbe proti generalu Heusingerju popolnoma neutemeljene in imajo samo namen, da bi škodovala ugledu Zahodne Nemčije in bi jo „v času mednarodne krize“ odujile njenim zaveznikom.

Francoski sindikati in vojna v Alžiriji

Nihče ne more zanikati dejstva, da francoski delavski razred nasprotuje vojni v Alžiriji. Toda nihče tudi ne zanika dejstva, da je ta delavski razred politično in sindikalno popolnoma razcepljen in zato precej nedelaven v boju za prenehanje alžirske vojne.

Na sindikalnem področju se razcepljenost imenuje Generalna konfederacija dela, »Force ouvrière« in Francoska konfederacija krščanskih delavcev. Največji del delavskega razreda podpira Komunistično partijo in Generalno konfederacijo dela. Toda razcepljenost je vendar tako močna, da terja vsake skupni ukrep, zlasti če ima politični prizvok, zelo velike priprave, stike, pogajanja. Ta pogajanja, kolikor do njih sploh pride, so prežeta med drugim tudi z željo vsake sindikalne centrale, da bi bila na čelu ukrepov, ki naj bi jih storili. Po drugi strani so socialistični in krščanski sindikati prežeti z odporom proti političnim ciljem Generalne konfederacije dela.

To so nekateri izmed razlogov, zakaj ni bilo lani in letos na čelu ukrepov za učinkovito podporo alžirskega ljudstva nobene velike politične stranke in tudi sindikalne centrale, marveč so bili na čelu študenti in njihova organizacija — Narodna zveza francoskih študentov, manjše politične organizacije in skupine intelektualcev. Demonstracije pariške univerzitetne mladine, ki se jim ni pridružila nobena sindikalna centrala, so vsekakor dokaz omahljivega stališča francoskih sindikatov do učinkovite, množične, politične akcije.

Eden izmed razlogov za to omahljivost je opozarjanje ne toliko navadnih članov — konkretni skupni ukrepi na terenu so najboljši dokaz — kolikor poklicnih voditeljev »svobodnih sindikatov« na tisto, kar označujejo za politično ozadje vsakega ukrepa, ki ga predlaga ali začne Generalna konfederacija dela. To je končno prispevalo tudi k temu, da so ostale krvave represalije policijskih oblasti proti mirnim alžirskim manifestantom letos oktobra brez množičnega odgovora francoskega delavstva. Res je, da so vse tri sindikalne organizacije pariskega območja izjavile, da bodo takoj odgovorile, če bi se represalije ponovile, toda grožnja je nekaj, ukrepanje pa spet nekaj drugega.

Če se vse tri glavne sindikalne centrale Francije izjavljajo za mir v Alžiriji s pogajanj, to ne pomeni, da imajo tudi enotne poglede na ta pogajanja. Po mnenju generalnega sekretarja socialističnih sindikatov iz alžirske zmede ni mogoče priti drugače kot s pogajanj in z referendumom o samoodločbi. Pogajanja sama torej ne zadoščajo, in sicer iz enostavnega razloga, ker po mnenju socialističnega sindikalnega voditelja začasna alžirska vlada »ni zadosti reprezentativna«. Toda tudi referendum o samoodločbi ne zadošča, pravi generalni sekretar socialističnih sindikatov, ker ni mogoče storiti prav nič brez pogajanj z alžirskim osvobodilnim gibanjem.

Kar zadeva stališče Francoske konfederacije krščanskih sindikatov do Alžirije, se le-to po besedah njenega predsednika omejuje na zahtevo po neposrednih francosko-alžirskih pogajanjih. V ostalem pa se stališče krščanskih sindikatov popolnoma ujema s stališčem socialističnih sindikatov, ki oboji odklanjajo skupne akcije z Generalno konfederacijo dela — namreč iz strahu pred njeno močjo, saj ima ta organizacija dvakrat več članov kot socialistični in krščanski sindikati skupaj. Predvsem pa pade v oči, da se stališče do alžirskega vprašanja tako pri socialističnih kakor tudi pri krščanskih sindikatih odnosi na njihovih vodstvih popolnoma ujema s stališčem uradne francoske vladne politike.

Stališče Generalne konfederacije dela do Alžirije je bistveno drugačno: pogajanja z začasno alžirsko vlado in priznanje njene reprezentativnosti, poleg tega pa priznanje nedotakljivosti narodnega ozemlja Alžirije. Toda tudi to so več ali manj le programatična načela, kajti v praksi bi bile akcije Generalne konfederacije dela lahko mnogo bolj učinkovite, ne glede na politično in sindikalno razcepljenost delavskega razreda.

Vsekakor pa bi bil skupni nastop sindikalnih central najučinkovitejša oblika dela. Toda to je težko uresničiti razen v izjemnih primerih. Do skupnega nastopa je prišlo dvakrat: februarja 1960 ob »tednu barikad« alžirskih skrajnežev in aprila letos ob vojaškem udaru v Alžiriji. Za take »izredne primere« so celo socialistični in krščanski sindikati tudi v bodoče pripravljeni sodelovati z Generalno konfederacijo dela, vse kaže, da v »normalnejših okoliščinah« tako sodelovanja ni uresničljivo.

Razsodba v Eichmannovem procesu:

Kriv po vseh 15 točkah obsodbe

Jeruzalemski proces proti bivšemu SS-oficirju Adolfu Eichmannu je v ponedeljek dosegel nov višek, ko je predsednik sodišča prečital razsodbo. Po tej razsodbi je sodišče spoznalo Eichmanna za krivega po vseh 15 točkah obtožbe, od katerih se štiri nanašajo na zločine proti židovskemu ljudstvu, tri na zločine proti človeštvu, pet točk se nanaša na vojne zločine, zadnje tri točke pa na članstvo Eichmanna v zločinskih organizacijah, kot so SS, SD (Sicherheitsdienst) in Gestapo. Za 12 od teh točk velja po jeruzalemskem pravu smrtna kazen, ki pa bo verjetno izrečena šele konec tega tedna, ker morata najprej spregovoriti še državni tožilec in zastopnik obtoženca.

Posamezne točke obtožbe, v katerih je bil Eichmann spoznan za krivega, se glasi:

● Zločin proti židovskemu ljudstvu, ki ga je obtoženec zagrešil skupno z drugimi v dobi od 1939 do 1945 in ki je obstojal v umoru 6.000.000 Židov.

● Zločin proti židovskemu ljudstvu, ki ga je obtoženec zagrešil skupno z drugimi v dobi od 1939 do 1945 s tem, da je bilo več milijonov Židov izpostavljenih življenjskim pogojem, katerih cilj je bilo fizično uničenje.

● Zločin proti židovskemu ljudstvu, ki ga je obtoženec zagrešil skupno z drugimi s tem, da je milijonom Židov prizadejal težko fizično in duševno škodo.

● Zločin proti židovskemu ljudstvu, ker si je izmislišil ukrepe za sterilizacijo Židov.

● Zločin proti človeštvu, ker je povzročil umor, zaslužnje in deportacijo židovskega prebivalstva v deželah in pokrajinah, ki so bile pod zasedbo sil osl.

● Zločin proti človeštvu, ker je Žide zasledoval na narodni, rasni, verski in politični podlagi.

● Zločin proti človeštvu, ker je povzročil zaplenbo židovskega imetja v zasedenih deželah.

● Vojni zločin, ker je povzročil mučenje, deportacije in umore v deželah pod nemško zasedbo.

● Vojni zločin, ker je povzročil deportacijo več kot pol milijona poljskega civilnega prebivalstva.

● Vojni zločin, ker je pod nečloveškimi razmerami povzročil deportacijo 14.000 slovenskih civilnih oseb. (Med temi so bili tudi naši koroški slovenski izseljenci, ki so bili pregnani pod isto številko kot Slovenci iz Južne Štajerske!)

● Vojni zločin, ker je povzročil deportacijo 14.000 ciganov z namenom, da bi jih umorili.

● Vojni zločin, ker je povzročil deportacijo 100 otrok iz češke vasi Lidice na Poljsko, kjer so jih umorili.

● Zločin, ker je bil obtoženec v času nacističnega režima član SS, katero je Mednarodno sodišče v Nürnbergu 1. oktobra 1946 proglasilo za zločinsko organizacijo.

● Zločin, ker je bil obtoženec član Sicherheitsdiensta, katerega je Mednarodno sodišče prav tako proglasilo za zločinsko organizacijo.

V utemeljitvi svoje razsodbe se je jeruzalemsko sodišče opiralo na stališče Združenih narodov, po katerem velja rododom za zločin proti mednarodnemu pravu. Torej je Eichmann zagrešil zločin rodomora in je svoja dejanja izvajal z namenom, da bi uničil židovsko ljudstvo, kakor je poudaril sodnik, ki je Eichmanna imenoval »ključno figuro v sistemu za dokončno rešitev židovskega problema«.

Deželni zbor razpravlja o proračunu 1962

V ponedeljek se je v deželnem zboru začela razprava o deželnem proračunu za leto 1962, ki obsega v celoti okroglo 674,9 milijona šilingov. V rednem proračunu so dohodki in izdatki predvideni v višini 569,2 milijona šilingov, v izrednem proračunu znašajo 82,3 milijona šilingov in v tako imenovanem eventualnem proračunu (kakor znano je ta proračun predviden za primer, da bi bili dohodki višji, kot je predvideno v rednem proračunu — op. ured.) 23,4 milijona šilingov.

Proračun je predhodno že obravnaval in

soglasno odobril finančni odbor deželnega zbora in je bil v sedanjo razpravo predložen kot soglasni vladni predlog, ki so ga potrdile vse tri v deželni vladi zastopane stranke. Kljub temu pa je prišlo med razpravo do precej ostrih besed, ki pa jih je treba več ali manj smatrati le za propagandistične parole posameznih strank.

Prav tako soglasno so vse stranke — razen KPO-poslanca Kazianke — odobrile računski zaključek za leto 1960, o katerem je bilo govora pred začetkom proračunske razprave.

Iz Jugoslavije poročajo:

Povečane proizvodnja avtomobilov

Predlog družbenega plana za leto 1962 predvideva, da bo jugoslovanska motorna industrija prihodnje leto izdelala 7000 avtomobilov in kamionov, 20.000 potniških avtomobilov in 50.000 motornih koles.

Proizvajalci motorjev in motornih vozil pa poudarjajo, da lahko izdelajo že znatno več vozil, kot je predvideno v družbenem planu. Proizvodnja potniških avtomobilov bi se lahko povečala na 25 do 26 tisoč, ker bo v drugi polovici prihodnjega leta začela obratovati nova tovarna »Crvena zastava« v Kragujevcu. Ko bo delala s polno zmogljivostjo, bo ta tovarna lahko izdelala na leto 32.000 avtomobilov.

Avstrija na mednarodnih sejmih

Kakor poroča institut za gospodarsko pospeševanje, se je v letošnjem letu nad 1400 avstrijskih podjetij udeležilo v okviru kolektivnih razstav 17 mednarodnih velesejmov v Evropi in v prekomorstvu. Poleg tega je imenovani institut pripravil 6 reprezentativnih razstav, pri katerih je sodelovalo nadaljnjih 300 podjetij. Končno je bilo avstrijsko gospodarstvo udeleženo z informativnimi prikazi na nadaljnjih 15 mednarodnih prireditvah, tako da je bilo gospodarstvo Avstrije praktično zastopano na 38 mednarodnih gospodarskih prireditvah.

Uspeh tega sodelovanja je znaten in se kaže v povečani blagovni izmenjavi. Posebno uspešno se je izkazalo to v raznih državah Afrike, kjer je avstrijsko gospodarstvo navezalo koristne stike tudi za bodočnost. Ravno v Afriki so avstrijske razstave vzbudile pozornost tudi po svoji opremi in so bile deležne raznih visokih priznanj.

Avstrijsko gospodarstvo se bo potom kolektivnih razstav in informativnih prikazov udeležilo tudi v prihodnjem letu številnih mednarodnih velesejmov in drugih gospodarskih prireditvah. V tem okviru bo vsekakor zanimiva novost sejem sosednih držav — Avstrije, Italije in Jugoslavije — ki bo pod naslovom »Adrija-Alpe« prvič prirejen na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Gotovo bo koristno vplival na nadaljnje gospodarsko sodelovanje med imenovanimi državami.

ZENEVA. — Na zasedanju GATT (splošni sporazum o carinah in trgovini) so sprejeli poročilo delovne skupine, ki poudarja potrebo, da ZDA liberalizirajo svoj režim uvoza kmetijskih pridelkov. To bo spodbudilo druge države, da sprejmejo podobne ukrepe, kar bi ugodno vplivalo na mednarodno trgovino v celoti.

TUNIS. — Tunizijski predsednik Burgiba in predsednik začasne alžirske vlade Benheda sta se sestala v Tunisu. Po sestanku je Benheda izjavil, da sta izmenjala mnenja o raznih vprašanjih. Med drugim je Benheda poudaril, da namerava njegova vlada na vsak način doseči, da bi Ben Bela in drugi alžirski voditelji, zaprti v Franciji, sodelovali na prihodnjih pogajanjih s Francijo.

NEW DELHI. — Indijska vlada je določila, kje bodo zgradili prvih sedem tovarn težke industrije, katere naj bi zgradili v okviru tretjega petletnega plana, ki so ga začeli izpolnjevati letos. Zgraditev tovarn bo veljala približno milijardo 250 milijonov rupij. Skoraj polovico teh sredstev so zagotovili s posojili Sovjetske zveze, Velike Britanije in Češkoslovaške.

PARIZ. — Za poveljnika skupnega dansko-zahodnonemškega vojaškega poveljstva na področju Baltika v okviru NATO je bil imenovan danski general Tage Anderson, njegov namestnik pa je zahodnonemški general Peter von der Gröben.

VARŠAVA. — Na Poljskem bodo izdatki v vojaške namene v letu 1962 zvišani za približno 12 odstotkov napram izdatkom v tekočem letu.

PO ŠIRNEM SVETU

BUDIMPEŠTA. — Vrhilec dolžnosti generalnega tajnika Organizacije združenih narodov U Tani je sprejel povabilo za obisk na Madžarskem. Vabilo mu je v imenu madžarske vlade izročil stalni predstavnik Madžarske v OZN.

STOCKHOLM. — Švedska vlada je zaprosila Mednarodni Rdeči križ v Ženevi, naj intervenira pri katalški vladi, da bi izpustila 10 švedskih, 2 norveške in 2 italijanske pripadnika sil OZN, ki so jih bili ujeti Čombejevi žandarji.

TUNIS. — V Tunis je prispela skupina zahodnonemških strokovnjakov za posojila, ki bo v sodelovanju s tunizijskimi funkcionarji proučila gospodarske in finančne pogoje za gradnjo treh hidrocentral, za katerih financiranje je Tunizija zaprosila za posojilo.

BEOGRAD. — V Beograd je prispela iz Varšave poljska kulturna delegacija, ki sodeluje na pogajanjih o določitvi in podpisu programa kulturnega sodelovanja med Jugoslavijo in Poljsko za naslednje obdobje.

DUNAJ. — Zunanji minister dr. Kreisky je pred nedavnim govoril o vprašanju sprejema LR Kitajske v OZN. Izrazil je mnenje, da bo do takega sprejema kmalu prišlo in da Avstrija v tem primeru ne bo nasprotovala. Minister Kreisky je sploh izjavil, da bi Avstrija, če ne bi šele leta 1955 dobila svojo neodvisnost, morala že davno prej priti do pozitivnega sklepa v tem vprašanju.

PARIZ. — Teroristično delovanje OAS, podtalne organizacije francoskih ultrasov, ki terorizirajo predvsem alžirsko prebivalstvo, je doseglo že tak razmah, da je morala francoska vlada seči po odločnih ukrepih. Eden takih ukrepov je dekret o razpustu OAS, ki vladi omogoča, da začne odločen boj proti tej tajni organizaciji, katere teroristična dejavnost tako v Alžiru kot tudi na Francoskem iz dneva v dan narašča. Hkrati je francoska vlada storila obsežne policijske ukrepe proti voditeljem in simpatizerjem OAS ter proti vsem, ki imenovano organizacijo materialno podpirajo.

BAGDAD. — Iraška vlada bo tokom tega meseca dodala začasni alžirski vladi milijon funtov šterlingov kot drugi del iraške pomoči Alžircem v skupnem znesku 2 milijonov funtov.

COLOMBO. — Po svojem obisku v Indiji, kjer je bil gost predsednika vlade Nehruja, je prvi sovjetski astronaut Jurij Gagarin prispel v cejlonsko glavno mesto Colombo.

MOSKVA. — Moskovski seizmološki zavod je registriral močan potres v oddaljenosti 7000 km od sovjetske prestolnice. Kakor sodijo, je bilo središče potresa na področju Kurilskih otokov.

LONDON. — Britanski zunanji minister lord Home je izjavil, da bo »naklonjeno proučiti« predlog, naj bi vlada zahtevala, da Združeni narodi prevzamejo določene funkcije v Berlinu ter ustanovijo v tem mestu svojo agencijo. Ta agencija naj bi prevzela nadzorstvo nad letalskim in suhozemskim prometom in koordinirala delo komunalnih služb.

Karte za mezdni davek rentnikov

Pokojninska zavarovalnica za delavce, deželni urad Graz, opozarja vse rentnike, da vpošljejo nove karte za mezdni davek. Na zgorajnjem robu davčne karte naj napišejo številko akta, ki jo morejo prepisati od zadnjega odrezka rentnega nakazila. Rentniki, ki posedujejo dve karti za mezdni davek, naj pošljejo prvo izkaznico onemu uradu, od katerega prejema višjo rento, drugo pa onemu uradu, od katerega prejema nižjo rento.

Ivo Andrič ob podelitvi Nobelove nagrade:

Služiti človeku in človeštvu

to je glavna naloga pripovedovalca in njegovega dela

Na veličastni slavnosti v Stockholmu ob podelitvi letošnjih Nobelovih nagrad je imel daljši govor tudi srbski pisatelj Ivo Andrič, ki je prejel Nobelovo nagrado za literaturo. Zbranim gostom, med katerimi je bil tudi švedski kralj Gustav Adolf VI. s člani svoje družine, je Ivo Andrič predstavil tajnik švedske akademije dr. Anters Oesterling, ki je med drugim dejal: Kot kronist in novelist ste nam pripovedovali o vaših sodržljivih, njihovem življenju in trpljenju, njihovih nesrečah in naporih v miru in v vojni. Vi ste se osebno borili za njihovo svobodo in pravico, da žive na svoj lastni način. In prav tako kot most preko Drine veže Vzhod in Zahod, tako tudi vaša dela povezujejo kulturo vaše dežele s kulturami drugih narodov.

Nobelov nagrajenec Ivo Andrič pa je

v svojem govoru najprej spregovoril o svoji domovini Jugoslaviji, ko je izjavil: Moja domovina je zares „mala dežela med svetovi“, kot je dejal neki naš pisec, in to je dežela, ki si v hitrih etapah za ceno velikih žrtev in izjemnih naporov prizadeva na vseh področjih in tudi na kulturnem, nadoknadi ono, kar jo je nenavadno burna in težka preteklost prikrajšala. S svojim priznanjem ste vrgli žarek svetlobe na književnost te dežele in tako pritegnili pozornost sveta na njene kulturne napore prav v času, ko je naša književnost z vrsto novih imen in originalnih del začela prodirati v svet v upravičeni težnji, da tudi ona da svetovni književnosti svoj odgovarjajoči prispevek.

Ko je nato obširno govoril o nalogah in dolžnostih književnosti in književnikov, je Ivo Andrič ob koncu poudaril: Sploh ni tako važno, ali neki pripovednik opisuje sedanost ali preteklost, ali pa se drzno zaleti v bodočnost. Tisto, kar je pri tem glavno, je duh, s katerim je navdihnjena njegova zgodba, tisto osnovno sporočilo, ki

ga ljudem podaja njegovo delo. Vsakdo nosi moralno odgovornost za to, kar pripoveduje, in vsakogar je treba pustiti, da svobodno pripoveduje. Dovoljeno pa je na koncu zaželeli, da zgodba, ki jo današnji pripovednik pripoveduje ljudem svojega časa, ne bo zastrupljena s sovraštvom niti oglašena z grmenjem ubijalskega orožja, temveč da jo bolj ko je mogoče vodi ljubezen, širina in vedrina svobodnega človeškega duha. Kajti pripovedovalec in njegovo delo ne služita ničemu, ako na eni ali drugi način ne služita človeku in človeštvu.

V celovških galerijah:

Prodajne razstave pred prazniki

Že stara navada umetnostnih galerij je, da pred prazniki priredijo posebne prodajne razstave, na katerih ljubitelji umetnin nimajo le priložnost, da si razstavljena dela ogledajo, marveč jih lahko tudi kupijo.

Trenutno so v Celovcu kar tri take razstave. Prva je bila odprta v Domu umetnosti, sledila je „Galerija Wulfengasse“ in v ponedeljek se je pridružila še „Galerija 61“ v Kolodvorski cesti.

Sodba o razstavljenih umetninah (deloma gre tudi za proizvode, ki jih ni mogoče uvrstiti v kakšno umetniško zvrst) ob tej priložnosti seveda ne more biti tako kritična, kot je to običaj pri pravih umetnostnih razstavah. Namen teh prireditev je pač v prvi vrsti ta, da pritegnejo kupce; med temi pa so tudi taki, ki nimajo dovolj de-

140.000 študentov na visokih šolah v Jugoslaviji

V zadnjih dveh letih je visoko šolstvo v Jugoslaviji doseglo izredno visok porast. Število fakultet in višjih šol se je dvignilo od 136 v letu 1959/60 na 207 v letu 1960/61, število študentov pa je v tem razdobju poraslo od 104.000 na 140.000.

Trenutno se v Jugoslaviji na področju šolstva bavijo z vprašanjem uvedbe samoupravljanja in družbenega vzdrževanja šol. S temi problemi se je na svojem nedavnem zasedanju bavil tudi plenum Centralnega odbora Zveze študentov Jugoslavije, ki je izrazil prepričanje, da je skupnost sposobna zagotoviti nadaljnji razvoj visokih in višjih šol s proračunskim finansiranjem in sredstvi iz gospodarstva.

belih denarnic, da bi si lahko nabavili prave umetnine, zato prireditelji poskrbijo tudi za možnosti nakupa po nižjih cenah, kar pa ima nujno za posledico tudi različne nivoje umetnosti.

Vsekakor pa v okviru navedenih prireditev prijetno preseneča razstava v „Galeriji 61“, kjer so poleg 11 koroških umetnikov (med njimi tudi Berg, Grabner, Hoke, Mahringer in Wucherer) predstavljeni še mednarodno priznani predstavniki sodobne umetnosti Debenjak, Lapinski, Spacal in Sugai.

Slovenski dramski leksikon

V Zbirki „Knjižnica Mestnega gledališča“ v Ljubljani je izšel nov zvezek, ki pomeni prijetno presenečenje za vse, ki so poklicno, študijsko ali ljubiteljsko ukvarjajo s slovensko dramsko gledališko umetnostjo. Ta najnovejši zvezek je namreč prvi del Slovenskega dramskega leksikona, ki ga je sestavil Viktor Smolej. Prvi del obsega gradivo od A do L in naveda po abecednem redu imena dramatikov, prevajalcev, dramskih besedil, igralcev, režiserjev, scenograf, kritikov, publicistov in drugih gledaliških delavcev od začetkov slovenskega dramskega gledališča do neposredne sodobnosti. Vsekakor je to pomembna in dobrodošla novost, ki bo tako med lastnim narodom kakor tudi med drugimi narodi širila znanje o dosedanjim dramski gledališki umetnosti Slovencev.

Objava slovenske gimnazije

V torek, dne 19. decembra 1961, od 13. do 16. ure je na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence Dan staršev.

Ob 16.15 uri je občni zbor Združenja staršev.

Ravnateljstvo

Slovenski pesniki na ploščah

Zagrebska založba »Lykos«, ki že vrsto let skoraj izključno zalaga le dela iz poezije, je pred časom začela razen knjig izdajati pesniške zbirke tudi na gramofonskih ploščah, ki jih izdeluje zagrebsko podjetje »Jugoton«. Tako na eni strani popularizira pesniško ustvarjanje, po drugi pa poznejšim rodovom ohranja izvorne recitacije posameznih veljavnih pesnikov. Prvi tak poizkus se ji je pred leti obnesel s ploščo, posvečeno sodobni hrvaški literaturi. Poskus je naletel na dober sprejem in je slišati, da bo plošča ponovno izšla.

Pred nedavnim je založba »Lykos« poslala na trg še dve plošči iz te zbirke, ki sta posvečeni slovenski literaturi. Tekste sta uredila Kajetan Kovič in Ciril Zlobec.

Prva plošča je posvečena pomembnejšim živim slovenskim pesnikom, ki so se oglašili do druge svetovne vojne. Tako lahko s plošče slišimo glasove dvanajstih pesnikov: po vrsti recitirajo vsak po eno svojo pesem Gradnik, Fran Albreht, Glazer, Seliškar, Anton Vodnik, Tauferjeva, Branko Rudolf, Kocbek, Klopčič, Bor in Vipotnik. Najprej pa slišimo glas Josipa Vidmarja, ki je prvi plošči prispeval primeren wood.

Druga plošča obsega mlajši pesniški rod, ki je zrastel po zadnji vojni; vsega skupaj trinajst pesnikov. Po uvodni besedi esejista in kritika Janka Kosa se zvrstijo Jože Šmit, Peter Levec, Ivan Minatti, Ada Škerl, Ciril Zlobec, Lojze Krakar, Pavček, Menart, Zajc, Strniša, Kovič, Saša Vegri in Veno Taufer.

S tem je »Lykos« storil lepo uslugo slovenski poeziji, ki bo sedaj tudi v tej obliki dostopna svojim ljubiteljem.

JANKO PLETERSKI:

Manjšinska zakonodaja na Koroškem po drugi svetovni vojni

Nedvomno ima zakon tudi nekatere dobre določbe. Predvideva dodaten slovenski jezikovni pouk na celovškem učiteljskišču za kandidate, ki želijo poučevati na dvojezičnih šolah. Žal ničesar ne govori o tem, da je treba takim učiteljem razen jezikovnega znanja zagotoviti tudi potrebno mero poznavanja slovenske književnosti, splošne kulture in zgodovine. Zakon predpisuje tudi obstoj slovenske srednje šole v Celovcu. Končno določa zakon tudi posebno šolsko nazorno oblast za slovenski pouk na vseh prizadetih šolah. Pomankljivost te določbe je zlasti v tem, da prisoja v kompetenco te oblasti samo pedagoške, ne pa tudi personalne in administrativne zadeve, kakor to manjšina želi. Posebno šibka točka pa je v tem, da zakon ne določa, da bi vodja te nadzorne oblasti moral biti slovenske narodnosti oziroma da bi moral uživati zaupanje prizadete manjšine. Zakonitim predstavnikom otrok, prijavljenih k slovenskemu oz. dvojezičnemu pouku, ni dana nobena uradna možnost, da bi kot interesna skupina izražali in uve-

ljavljali svoje želje glede oblikovanja tega pouka.

Končno naj poudarimo še dejstvo, da je v zakonu priznana ustavna zakonska veljavnost uredbi iz l. 1945, čeprav jo je vlada pri razlagi pravnega stanja ob sprejemu državne pogodbe, kot smo videli, zamolčala. Zakaj bi jo sicer bilo treba posebej razveljaviti in to celo z odločbo ustavnega karakterja, za katero je potrebna dvotretjinska večina (paragraf 35)?

Pomankljivosti manjšinskega šolskega zakona je občutil in do neke mere skušal ublažiti predsednik koroškega deželnega šolskega sveta in deželni glavar Ferdinand Wedenig. V ta namen je ob vpisu otrok v šolskem letu 1959/60 izdal nemško pisani apel na nemško govoreče prebivalstvo na Koroškem, v katerem ga poziva na narodnostno strpnost. Apel, ki je bil nalepljen po vsem dvojezičnem ozemlju, je značilen dokument nezdravih in z nemškim nacionalizmom zastrupljenih razmer, v katerih je nemogoče resno govoriti o svobodnem odločanju staršev. Istočasno je deželni šolski svet izdal odlok, po katerem se dolžnost prijav-

ljanja k dvojezičnemu pouku, ki jo je uvedel novi šolski zakon, tolmači na ugodnejši način tako, da se izjava staršev praviloma zahteva samo prvo šolsko leto in da izjave ni treba vsako leto znova ponavljati, marveč da velja do konca šolanja. Še vedno pa je seveda mogoče otroke ob koncu vsakega šolskega leta odjaviti.

Iz tega doslej povedanega izhaja kot glavni zaključek: Manjšinski šolski zakon za Koroško pomeni v svojih bistvenih določbah radikalno poslabšanje, že kar diskriminacijskega značaja, tistega pravnega položaja, ki ga je jezik slovenske manjšine imel v trenutku podpisa državne pogodbe (uredba iz l. 1945). Ta zakon pomeni takšno poslabšanje tudi v primerjavi z nezakonitim stanjem po odloku z dne 22. septembra 1958. In končno, ta zakon pomeni takšno poslabšanje tudi v primerjavi z utrakvistično šolo v predvojni avstrijski republiki, ki je obstajala v okviru določb st.-germanske pogodbe in katero je avstrijska vlada navedla 15. maja 1955 kot veljavni minimum priznanja pravic slovenske manjšine v šoli.

Doslej smo o manjšinskem šolskem zakonu govorili z vidika pravnega in dejanskega položaja ob podpisu državne pogodbe in z vidika določb odstavka 2 člena 7 te pogodbe. Treba pa je spregovoriti tudi o tret-

jem aspektu, katerega najdemo v avstrijski tovrstni literaturi.

IX.

Ves historiat nastanka odloka deželnega šolskega sveta z dne 22. IX. 1958 in novega manjšinskega šolskega zakona dokazuje, da je njun namen bil ustreči nemškimi nacionalističnim zahtevam, ne pa izpolniti pravne obveznosti kakršne koli vrste. Odlok z dne 22. septembra 1958 tega niti ne prikriva, saj svoj nastanek z lastnim besedilom opravičuje s tem, da je pouk na šolah »ogrožen zaradi nemira, ki je nastal med starši dvojezičnega ozemlja« in dalje, da »nihče, ki mu je pri srcu vzgoja koroške mladine, ne more želeli niti šolske stavke niti zaprtja šol«. Ker pa celo v avstrijskem pravnem sistemu niti vznemirjanje staršev, niti šolske stavke ne morejo biti neposreden pravni izvor novih zakonov, je bilo treba najti pravno obliko, ki naj nezakonito dejanje konsekrira. Zato se manjšinski šolski zakon od 19. marca 1959 prezentira kot izvedbeni zakon k čl. 7 avstrijske državne pogodbe, torej kot akt izpolnjevanja meddržavne obveznosti, čeprav je v resnici zgolj izvedbeni zakon k nezakonitemu odloku z dne 22. septembra 1958. Toda ta pravna konsekracija nelegalnega dejanja se avstrijskemu pravu očitno še ne zdi dovolj trdna in zanesljiva, najbrž zato, ker tudi samo občuti, kako

takšna manjšinska »zaščita« nasprotuje namenu določb pogodbe. Treba je bilo poiskati še nov »dokaz«, da je Avstrija dolžna, celo, če sama ne bi hotela, uvajati v manjšinsko šolsko zakonodajo prav ta toliko sporni princip pravice staršev. Ni trajalo dolgo in pravni »missing link« je bil najden!

Komaj mesec dni po sprejemu manjšinskega šolskega zakona je prof. dr. Felix Ermacora, na znanstvenem predavanju v Gradcu o koroškem vprašanju, postavil kot najvažnejšo ugotovitev, postavljen je Avstrija, ki je podpisala Evropsko konvencijo človekovih pravic, mednarodnopravno dolžna spoštovati pravico staršev. Proti pravici staršev, ki naj bo odločilna pri obisku manjšinskih šol, se živahno borijo voditelji slovenske manjšine... Četudi ima njihova utemeljitev tega nasprotovanja, včeraj in danes, nekaj resnice v sebi — posameznik lahko podleže smotni propagandi in še laže gospodarskemu pritisku —, bi se z ugotovitvijo dr. Ermacore pravzaprav moral zaključiti diskusija o pravici staršev. Tudi Beograd, ki je protestiral proti manjšinski zakonodaji na Koroškem, očitno ni upošteval meddržavno pravno dolžnost Avstrije, da spoštuje pravice staršev. (»Süd-Ost Tagespost«, 18. april 1959, št. 89)

(Se nadaljuje)

„Obisk dobrega prijatelja“

Tako bi lahko imenovali trenutke, ko dobimo v roke usakoletni knjižni dar Slovenske prosvetne zveze. Res, dober prijatelj so nam postale knjige, ki nam jih leto za letom posreduje naša osrednja kulturno-prosvetna organizacija, posreduje po ceni, ki jo brez vsakih težav zmoro tudi najmanj premožni član naše narodne družine na Koroškem.

Vprašajmo se enkrat: Kako pogosto v letu si delamo čisto po nepotrebnem izdatke za popolnoma nekoristne stvari? In le enkrat v letu nas vabi Slovenska prosvetna zveza, da si nabavimo knjižno zbirko, ki nam lahko veliko koristi! Če se bomo ob tem vprašanju resno zamislili, potem smo lahko prepričani, da odločitev v našo korist ne bo težka.

Za kulturno raven naroda in še posebej za kulturno višino posameznika ni zgovorno spričevalo samo to, da ima v svojem domu radio in morda celo televizor. Nič proti dosežkom moderne tehnike, toda kulturna raven se mnogo bolj izpričuje v odnosu do tiskane besede, v odnosu do knjige. Kajti v tem odnosu prihaja do izraza tista intimna toplina, ki šele napravi človeka kulturnega, mu posreduje pravo srčno kulturo, brez katere bi ostal hladno ogrođje brez vsake vsebine.

Priljubljeni slovenski pisatelj Fran S. Finžgar je o književnem delu zapisal naslednje besede: »Resnično književno delo ima naloge, da ustvarja dela, ki so po obliki, po izgradbi in ideji umetniška in imajo prav zato večno življenje. Pri teh oblikuje pisatelj dušo in srce človeka... Osrednji vir je vedno človek, kakršen koli že v večnem boju, delu in trpljenju, zmoti in hrepenenju po resnici in lepoti in dobroti.« In letošnji Nobelov nagrajenec za literaturo, srbski pisatelj Ivo Andrić, je v svojem govoru ob podelitvi nagrad poudaril, da »pripovedovalec in njegovo delo ne služita ničemu, ako na eni ali drugi način ne služita človeku in človeštvu«.

Človek je osrednji vir in človeku naj služi, kar ustvarjajo umetniki besede. Vsemu človeštvu in nam vsakemu posebej velja to kot velika oporoka, ki nam vsem skupaj in še vsakemu posebej nalaga dolžnost, da se poslužujemo tega, kar je ustvarjenega za nas vse, kar je ustvarjenega zate in zame. Ni to dolžnost, ki bi jo težko izpolnjevali; in ni samo dolžnost, marveč hkrati tudi pravica, da se poslužimo vsega koristnega, vsega lepega, kar je nastalo kot sad plemenitega prizadevanja pisateljev in pesnikov. Dolžnost in pravico torej imamo, da segamo po umetniško oblikovani besedi, da segamo po knjigi.

Kako žalostno je v družini, kjer ne poznajo knjige in nasprotno kako lepo je v družinskem krogu, kjer zavzema knjiga svoje pravo mesto. Slovenski narod je številčno sicer majhen, toda po svojih kulturnih stvaritvah nikakor ne zaostaja za drugimi, mnogo večjimi narodi. Bistven delež pri kulturnem ustvarjanju pa nedvomno pripada ravno knjigi, pripada slovenski književnosti, ki je po zaslugi naših velikih umetnikov že davno našla mesto in priznanje v veliki družini narodov. Tudi koroški Slovenci kot živa veja narodovega debla smo prispevali v skupno zakladnico slovenske kulture in slovenske literature. Če danes na področju literarne dejavnosti morda nismo dovolj samostojni, pa nam je slovenska tiskana beseda kljub temu srčna zadeva. To še tembolj, ker nam je slovenska knjiga na obronku slovenstva hkrati tudi močna zaveznica v našem boju za narodni obstanek.

Zato je vsekakor razveseljujoče, da naš človek razmeroma rad in veliko bere. Pa vendar bi na tem področju lahko napravili še mnogo več. Zlasti naši mladini moramo ugledati pot do slovenske knjige, vsaditi ji moramo v srce toplo ljubezen do slovenske besede, ker le tako se bo uspešno ubranila hladu, ki veje iz tujega okolja. Niso to besede nacionalizma in šovinizma, toda le tisti človek, ki ljubi in ceni kulturo svojega lastnega naroda, bo znal razumeti in spoštovati tudi kulturo drugih narodov. Imejmo torej za svojo dolžnost, da bomo mlado generacijo vzgajali in utrjevali v zvestobi narodu in materni besedi, kajti s tem ji bomo dali najboljšo podlago tudi za strpno sožitje in medsebojno spoštovanje z narodom — sosedom.

Pri tej vzgoji je in bo opravila važno nalogo prav knjiga, tista edinstvena umetnina, katero ustvarjajo pisatelji, ki pojmujejo svoj pisateljski poklic kot službo umetnosti in človeku, ljudstvu in domovini, kot neposreden klic in odziv na življenje svojega naroda. V »Naši knjigi« imamo ustanovo, ki nam nudi bogat izbor slovenske književnosti; in imamo Slovensko prosvetno zvezo, ki nam vsako leto posreduje svoj izbrani knjižni dar. Poslužimo se teh možnosti, kajti vsak šiling, naložen v dobro knjigo, se nam bo bogato obrestoval. Odprimo naše domove, naša srca knjigi, sprejmemo jo kot »obisk dobrega prijatelja«!

po naši zemlji

Naša vprašanja v koroškem deželnem zboru

Te dni je zasedal koroški deželni zbor, da sprejme proračun za leto 1962. V specialni debati k posameznim poglavjem so se dotaknili nekateri govorniki tudi vprašanj, ki zadevajo našo narodnostno skupino.

Pri tem je treba ugotoviti, da je edino komunistični poslanec Kazianka našel pozitivno besedo za naše potrebe in opozoril predvsem na neznosno stanje slovenske srednje šole, ki ima kot gost v drugi šoli številne neprijetnosti in ima poleg tega še težke nedostatke popoldanskega pouka. Bičal je tudi razmere na ljudskih šolah, kjer še vedno vlada pritisk na učence in starše, ki se poslužujejo zakonite možnosti dvojezičnega pouka. Končno je opozoril tudi na dejavnost velenemških in neonacističnih krogov v južnem predelu dežele.

Medtem ko so se socialistični poslanci v bistvu izogibali našega vprašanja, je ŐVP-poslanec »vindičarjev« ponovno zahteval tako imenovano ugotavljanje manjšine s prozornim namenom, da se bi mogla na ta način vršiti nova masivna propaganda proti našemu ljudstvu.

Značilna so tudi njegova izvajanja v debati o kulturnem proračunu, kjer je socialistom očital: »Da se današnji dan komu onemogoči delovanje, mu ni treba strupa, zadostuje, da se mu odtegnejo subvencije.« Kako so besede vendar pocenili kaj ko bi ta isti poslanec pomislil na njegove in njegovih odnose do koroške slovenske narodnostne skupine! Nasproti njej zahteva isti dr. Einspieler najhujši strup — razdvojitve in odtujitve zlasti mladine v potujočevalni šoli. Še več, zahteva celo še subvencije za organizacije, ki merijo na to, da odvzamejo našemu ljudstvu njegov značaj in pravice kot manjšina.

Najhujše izpade proti našemu ljudstvu pa so razumljivo vodili FPŐ-poslanci. Tako je dr. Knaus govoril proti gradnji lastnega poslopja za slovensko gimnazijo, ki baje za 10.000 ljudi obsegajočo slovensko manjšino ni potrebna. FPŐ-poslanec Silla pa se je zaleaval celo v malenkostni pouk slovenščine na ljudskih šolah in v tej zvezi prav tako zahteval ugotavljanje manjšine, posebno pa je napadal sklep zvezne vlade, da se obnovi zločinsko razstreljeni partizanski spomenik v Velikovcu.

Iznanjanja FPŐ-poslancev so bila tako nestrpna, da je moral deželni glavar v svojih zaključnih besedah popravljati: »Šolsko vprašanje manjšin verjetno nikoli ne bo zadovoljivo rešeno, vendar je treba obžalovati gotovo nestrpnost na tem področju. Resnično je tudi, da so se dogajali pri ljudskem številu nedostaki, ki bodo zaposlovali še državnega pravnika.«

To zadnje obvestilo je prvi odgovor na tozadevno spomenico osrednjih slovenskih organizacij vladi, predvsem pa uradno potrdilo resničnosti naših tozadevnih podatkov iz ust najvišjega predstavnika dežele v najvišjem forumu dežele. Resna kritika nestrpnosti gofovih poslancev s strani deželnega glavarja pa pomeni tudi spoznanje, da na predsedniškem mestu manjšinskega odbora v koroškem deželnem zboru ni ravno najbolj pripraven človek. Na to mesto bi brez dvoma spadal človek, ki mu je prvenstveno načelo — strpnost!

SPZ NAZNANJA

Slovensko prosvetno društvo »Bilka«
v Bilčovsu

bo na Štefanovo, 26. 12. 1961, ob 19.30 uri
v gostilni pri Miklavžu uprizorilo lepo igr

»REVČEK ANDREJČEK«

Vse prav iskreno vabimo!

Občni zbor HP Bilčovs

V nedeljo, dne 17. decembra 1961 s pričetkom ob 10. uri dopoldne bo v zgornjih prostorih gostilne pri Miklavžu

Občni zbor

Hranilnice in posojilnice

z običajnim dnevnim redom. Na Sporedu so tudi volitve upravnega in nadzornega odbora.

Vse združnike in prijatelje zadruga vabimo k številni udeležbi.

Odbor

Seja Nadzornega in Upravnega odbora Slovenske kmečke zveze

V sredo, dne 13. decembra 1961 dopoldan sta imela Nadzorni in Upravni odbor Slovenske kmečke zveze svojo skupno sejo. Na seji sta pregledala in ocenila izid zadnjih kmečkozbojskih volitev ter razpravljala o delu mandatirjev v kmečkih zastopstvih in o zimskem delu SKZ. V zvezi s tem sta oba odbora odobrila sklepe izvršnega odbora SKZ na seji z dne 30. novembra 1961. Napravila pa sta tudi ustrezne nadaljnje sklepe v vseh obravnavanih vprašanjih.

Za poživitev živinorejskega dela

Na povabilo Zveze slovenskih zadrž je bil v ponedeljek, dne 11. decembra 1961 na njenem sedežu pomemben živinorejski sestanek. Sestanek so se udeležili predstavniki živinorejskih zadrž, živinorejski strokovnjaki in zastopniki Slovenske kmečke zveze. Izmenjali so si svoja gledišča v aktualnih živinorejskih vprašanjih in o organizaciji živinoreje na južnem Koroškem sploh. Istočasno so tudi načrtali smer živinorejskega dela po naših krajih in določili za to prve konkretne oblike.

Albin Novak - žrtev fašističnega nasilja

Na svojem decembrskem klubskem večeru so se člani Kluba koroških Slovencev v Mariboru v okviru prireditve ob 20-letnici vstaje slovenskega naroda spominjali svojega nekdanjega požrtvovalnega člana Albina Novaka, ki je pred 20 leti postal žrtev fašističnega nasilja.

Albin Novak je bil rojen 18. 2. 1878 kot sin železničarja v Siški pri Ljubljani. Že kot mlad trgovski pomočnik se je zelo zanimal za Koroško, ki ga je močno privlačevala. Nastopil je službo pri takratnem trgovcu Sušteršiču v Št. Jakobu v Rožu. Pozneje je prevzel trgovino v Sinči vasi, kjer je danes slovensko združno skladišče. Kot narodno zaveden Sloveec se je udeleževal v narodnem gibanju koroških Slovencev, zaradi česar je bil po prvi svetovni vojni izgnan s Koroške, njegovo trgovino pa so izropali narodni nasprotniki. Zatekel se je v Maribor, kjer je s pomočjo svoje žene Angele, rojene Petovar, odprl trgovino na Glavnem trgu. Aktivno je deloval v Klubu koroških Slovencev in v Planinskem društvu. Bil je zelo družaben in veselega značaja.

Leta 1941 so mu Nemci trgovino zaplenili in ga med prvimi zaprli v meljsko vojašnico. Gmotna škoda, ki so mu jo povzročili nemški okupatorji, ločitev od družine, surovo ravnanje z interniranci v vojašnici, žalostna usoda, ki je zadela vso Slovenijo in Jugoslavijo — vse to je rahločutnega moža tiralo v

Zgornja Vesca

»Polje, kdo bo tebe ljubil, ko bom jaz v grobu spal«.

Tako se je glasila žalna pesem šentiljskega pevskega zbora pod vodstvom dirigenta Kernjaka, ko je prerano umrl Črni-jev oče Miha Einspieler jemal od svoje kmetije in vseh njemu dragih poslednje slovo. V velikem številu so se zbrali žalni gostje, da pospremijo spoštovanega moža in očeta na njegovi zadnji poti na domače pokopališče. Ob poslovilni pesmi se je skoroda vsem navzočim zasolilo oko, kajti slovo je jemal od ljubljene polja in doma gospodar, ki je res s srcem in telesom bil povezan z domačo grudo. Koliko žuljev so dobile njegove roke in koliko potnih srag je kanilo z njegovega čela ob delu in skrbi za svojo domačijo in družino.

Črničeva družina je štela osem otrok, od katerih je ena hčerka umrla v najlepših letih svoje mladosti. Eden od sinov je danes ravnatelj slovenske kmetijske šole v Podravljah. Vsi drugi pa so zaposleni ali kot kmetje in kmetice ali pa v drugih za človeško skupnost koristnih poklicih. Vsem pa je bil rajni oče vzor pridnosti, podjetnosti ter zvestobe svojemu slovenskemu narodu. Pa pri svoji vzgoji ni bil razočaran, mirno je lahko zaspal v zavesti, da je vse otroke vzgojil v zavedne člane naše narodne družine na Koroškem.

Rajnega Črničevega očeta so občani Zgornje Vesce dolga leta volili v občinski odbor, kjer je stal kot skala na braniku naših pravic. Kakor mnoge druge, ki so ohranili zvestobo svojemu slovenskemu ljudstvu, tako je tudi njega nacistični režim vrgel v ječo, kjer je eno leto trpel in v negotovosti za svoje življenje preživel težke ure. Toda nasilje je bilo strlo in Črničev oče se je spet vrnil na svoj ljubljani dom.

V prvi svetovni vojni je bil težko ranjen v nogo. Posledice te rane je nosil celo življenje in večkrat trpel hude bolečine. Pri domačem delu se mu je pred leti zgodila nesreča, da je zgubil svojo desno roko. Toda kljub vsem težavam in bridkostim je bil vedre narave in velik ljubitelj naše pesmi. Že leta 1911 je postal član slovenskega pevskega zbora v Bilčovsu. Ni se ustrašil zaprek in težav, bil je eden najbolj točnih pevcev pri vajah kljub temu, da je imel precej daleč od doma in še težave z bolno nogo. Pel je tudi v Kernjakovem zboru in se z njim udeležil mnogih turnej po Koroški in Jugoslaviji.

Ko smo stali na pokopališču v Št. Ilju, se je domači župnik v jedrnatih besedah poslovil od rajnega, pevski tovariši pa so mu ponovno zapeli v poslednji pozdrav. Naj Črničev oče mirno počiva v domači zemlji, vsem žalujočim svojcem pa naše iskreno sožalje!

Noč je v sobi. Šestdeset ljudi
v spanju nas zgnetenih je na slami,
izročenih nekaj ur omami.
Zdaj zakašlja kdo, nekdo ihti.

Spet nekdo se tam vzdiguje v snu,
zmedeno si govori besede,
o družini se mu morda blede
in ne more najti si miru.

Zunaj topla je pomladna noč.
Vsa zastrta v molke je domovina,
vse domove veže bolečina
kot oklep, prav do krvi tiščoč.

In to noč je s slame človek vstal,
ki srce mu je bilo prebolno
in vsega že trudno in prepolno,
da od tod bi pot si poiskal.

Z okna je naredil le korak
in dosegel novo je usodo.
Smrt mu je vrnila mir, svobodo.
Zapustil nas je Albin Novak.

Morje - neizčrpen rudnik

V vsakem kubičnem kilometru morske vode je več kot 6 kilogramov zlata

prihodnosti

Odkar so strokovnjaki spoznali, kakšna bogastva se skrivajo v morskih vodah — to je bilo ob koncu XIX. stoletja — so le-ti preizkusili precej različnih načinov pridobivanja teh rudnih bogastev iz morja, predvsem pa zlata. Vendar so se vsi poskusi »spotaknili« na osnovnem izpitu: rentabilnosti. Tako še do danes ni najden način, po katerem bi bilo pridobivanje zlata iz morja cenejše od njegovega pridobivanja na »stari — klasični« način. Postopki za pridobivanje zlata iz morja so zelo enostavni, vendar tako dragi, da je bila cena morskega zlata 30 do 40-krat dražja od povprečne cene zlata, dobljenega iz zemeljskih rudnih nahajališč.

Zahvaljujoč hitremu razvoju kemije, je pridobivanje zlata iz morja že cenejše, vendar je izguba še vedno nad dobičkom. Lahko pa upamo, da bodo znanstveniki v bližnji prihodnosti le opravili osnovni izpit iz rentabilnosti.

Bili bi v veliki zmoti, če bi mislili, da je zlato edina kovina, ki jo lahko pridobivamo iz morja. Na zasedanju Komisije za mirnodobsko uporabo atomske energije so sovjetski znanstveniki objavili, da so odkrili rentabilen postopek pridobivanja urana iz morske vode. Pri tem ne smemo pozabiti, da je v morju 15-krat več urana kot zlata. Res, da je uran cenejši od zlata, vendar je iz kemičnega stališča bolj reaktiven in je zato njegovo pridobivanje znatno lažje in doosnejše.

Te nove okolnosti so ponovno povzročile veliko zanimanje strokovnjakov za izkoriščanje neizčrpnih rudnih bogastev morskih voda. Danes je vsem več kot jasno, da morje ni samo neizčrpen vir zlata in urana, marveč tudi neizčrpen rudnik vseh kemičnih elementov, ki jih poznamo. To dejstvo je najbolj važno in odločujoče, saj se iz dneva v dan večja števila elementov, v prvi vrsti pa kovin, ki dobivajo zaradi velikega povpraševanja in majhne ponudbe na svetovnem trgu poseben naziv: »kritična kovina«.

Nehote se nam vsiljuje vprašanje, zakaj je ravno morje tako velik in neizčrpen rudnik vseh poznanih, naravnih elementov? Odgovor je samo eden: zaradi stalno trajajočega naravnega pojava — erozije. Ze stotine milijonov let dež in druge padavine po malem najedajo kontinente in odnašajo njih sestavine v morje. Vsaka dežna kapljica, ki pade na zemljo in nato odeče nazaj v morje, odnese s seboj malenkostno količino raztopljenih mineralnih soli. Ta proces je stalen in teče od nastanka Zemlje in se nam res ni treba čuditi, odkod so prišle v morje tako ogromne količine vseh elementov. Če bi lahko izpareli vso vodo, ki je v vseh svetovnih morjih in potem dobljeno sol razprostrli po vseh kontinentih, bi le-te pokrivala 150 metrov debela plast soli.

Pridobivanje zlata, katerega je od vseh elementov najmanj v morski vodi, danes še ni donosno. S tem pa ni rečeno, da iz morja ne pridobivamo drugih elementov, ki so v znatno večjih količinah.

Prav gotovo je morje kot rudnik odigral v pretekli vojni pomembno vlogo v skupni zmagi nad silami Osi.

Magnezij je ena najvažnejših kovin moderne letalstva in to zaradi tega, ker je zelo lahek, saj je njegova specifična teža 1,7, medtem ko je specifična teža aluminija 2,4. Magnezij tudi zelo hitro gori, pri čemer se razvija visoka temperatura, pa so ga zaradi tega uporabljali pri izdelavi zažigalnih bomb. Ko je izbruhnila II. svetovna vojna, so imeli Nemci pod kontrolo skoraj vse zemeljske rudnike magnezija, tako da so bili Angleži, kot Amerikanci prisiljeni pridobivati ga iz morske vode, kjer je v velikih količinah. V vsakem kilogramu vode je okoli 1272 miligramov magnezija. Tako so izgradili v Kaliforniji v ZDA šest velikih industrijskih objektov za pridobivanje magnezija iz morske vode, ki še danes obratujejo in odpade na njih okoli 30 % vse svetovne proizvodnje te »kritične« kovine, brez katere si moderna letalstva sploh ne moremo več predstavljati.

Ze dalj časa pridobivajo iz morja tudi brom. Odkril ga je že 1826. leta kemik Ballard, vendar je do njegove uporabe prišlo šele v času prve svetovne vojne. Tudi takrat so bili vsi večji rudniki broma v Nemčiji, pa so bili zavezniki prisiljeni pristopiti k eksploataciji broma iz morja. Takrat so brom potrebovali predvsem za izdelavo zelo učinkovitega bojnega plina. Ze je izgledalo, da so vse te naprave po končani vojni obsojene na propad, ko so odkrili, da je ta element nenadomestljiv v proizvodnji posebne vrste svinca, tako imenovanega tetraetilnega svinca, ki se dodaja bencinu, da se zboljšajo njegova eksplozivna svojstva in s tem poveča moč bencinskih motorjev. Poleg tega se danes brom zelo veliko uporablja v fotografski industriji. Svetovna potrošnja broma stalno narašča in znaša danes njegova letna poraba preko 150.000 ton.

Poleg direktnega izkoriščanja rudnih bogastev iz morja, le tega v gotovih primerih izkoriščamo kot rudnik tudi indirektno. V prvi vrsti so to bogata nahajališča nekaterih industrijskih surovin morskega porekla. Najbolj pogosta so velika nahajališča soli, ki so nastala tam, kjer so bila včasih manjša morja, ki so izhlapela. Za njimi pa so na teh mestih ostali le debeli sloji soli. Na podoben način so nastali tudi nekateri gigantski rudniki žvepla, kot n. pr. v Louisiani in na Siciliji, kar dokazujejo fosilni ostanki raznih miniaturnih morskih živalic, ki so jih našli v žvepljenih plasteh teh rudnikov.

Kopna nahajališča nekaterih surovin pa so nastala s posredovanjem morskih organizmov, posebno velja to za planktone, ki so odlični zbiratelji mnogih elementov, katere najdemo v morju. Tako so nastali na posameznih mestih nekoliko metrov debeli sloji, ki se raz-

prostirajo na desetinah kvadratnih kilometrov, ustvarjeni iz drobnih koščic in luskinic morskih živalic. Na tak način so nastala bogata nahajališča »organskega« železa v francoski pokrajini Lorraini in nahajališča fosfata v Severni Afriki.

Ker v morju najdemo skoraj vse važnejše kemične elemente in spojine, iščejo znanstveniki načine njih izkoriščanja. Problem rentabilnosti smo že omenili. Le-ta pa je tesno povezan z drugim problemom — energijo. Za kakršnokoli izkoriščanje morja kot rudnika so nujno potrebne ogromne količine električne energije za pogon vodnih črpalk, naprav za izhlapevanje, separacijskih naprav itd. In ta energija ne sme biti draga!

Kje in na kakšen način bomo dobili potrebno energijo? Strokovnjaki grade svoje načrte za izkoriščanje morja predvsem na energijo, ki bi jo proizvajale atomske in termoelektrarne, dasiravno upoštevajo tudi druge izvore energije. Ameriške naprave za predelavo morske vode so v neposredni bližini neizčrpanih nahajališč zemeljskega plina, ki daje potrebno toplotno energijo za pogon termoelektrarn.

Vendar se v zadnjem času največ govori o izgradnji »morskih elektrarn«, ki bi jih postavili po zamisli francoskega izumitelja Georges Clauda. Le-ta je svoj načrt za postavitev »morske elektrarne« izdelal že pred desetletji.

Z izgradnjo take elektrarne bi človeštvo dobilo cenen izvor električne energije za potrebno rudno izkoriščanje morja. Dejstvo, da je morje svojevrstna zakladnica najrazličnejših rudninskih snovi, odpira človeštvu nove perspektive in možnosti za dvig blaginje.

Kaj vse je v kilogramu morske vode

(v miligramih)

	18990	Radij	0,2 — 3 x 10
Klor	18990	Fosfor	0,1
Natrij	10561	Darij	0,05
Sulfat (SO4)	2649	Jod	0,05
Magnezij	1272	Arsen	0,02
Kalcij	400	Železo	0,02
Kelij	330	Mangan	0,01
Brom	65	Baker	0,01
Oglik	28	Cink	0,005
Stroncij	13	Svinec	0,004
Bor	4,6	Uran	0,0015
Silicij	4	Srebro	0,0003
Fluor	1,4	Nikelj	0,0001
Dužik	0,7	Merkur	0,00003
Aluminij	0,5	Zlato	0,000006
Litij	0,1		

TO IN ONO

Preiskave zgornjih plasti stratosfere z letali U-2 so pokazale, da je dež na Zemlji najpogostejše posledica prahu in pepela v ozračju dogorevajočih meteoritov. Odkrili so namreč, da se je količina dežja dvignila posebno tedaj, kadar je naša Zemlja doživela izdatne »padavine« meteoritov. Ta prah pomeni namreč jedra okoli katerih se kondenzira vodna para v dežne kapljice ali ledene kristale.

*

Ljudje, ki jih služba zanese v tropske kraje, naj bi se že v Evropi navadili na novo podnebje. Poskuse so delali z 18 škotskimi vojaki v Londonu. Zaprli so jih za dve uri na dan v nepropustne obleke, v katerih so umetno vzdrževali temperaturo vročega poletnega dne. Pri tem so jim stalno merili telesno temperaturo in utrip. Rezultati poskusov naj bi določili, koliko časa potrebujejo različni organizmi za aklimatizacijo.

PENICILIN:

Zdravilo in strup

Beseda penicilin je postala soznačnica za učinkovito zdravilo, ki pomaga pri številnih boleznih. Danes izdeluje farmacevtska industrija več kot 400 vrst antibiotikov, sredstev s podobnimi lastnostmi kot penicilin. Svetovna proizvodnja penicilina, ki je leta 1942 znašala 15 kg, se je do danes dvignila na več kot 800 ton čistega penicilina — osemdeset vagonov brez embalaže. Vendar za preobčut-

ljive ljudi utegne postati to zdravilo, kj vsako leto rešuje milijone življenj, smrtonosen strup. V ZDA zabeležijo na leto nekaj tisoč smrtnih primerov zaradi preobčutljivosti na penicilin. Na Danskem pride na deset milijonov injekcij penicilina troje smrtnih izidov. Najbolj občutljivi so ljudje srednjih let. Bistveno v preprečevanju občutljivosti na penicilin je, da ga ne uporabljamo sami za vsako manjšo infekcijo.

Sateliti odkrivajo nafto

Posebno opremljen satelit bi bil lahko kot gravimetrična naprava zelo uporaben pri iskanju nahajališč nafte. To je dokazal že Sputnik III, ko je odkril vodo in nafto v težko dostopnih predelih puščave Karakorum in v Sibiriji. Sputnik III je meril nepravilnosti v jakosti Zemljinega magnetnega polja in težnosne sile ter je tako vsaj približno pokazal znanstvenikom, kje lahko pričakujejo nafto oziroma vodo. Tako sovjetski kot ameriški znanstveniki trdijo, da lahko ustrezno opremljen satelit odkrije rudno ležišče v višini 400 kilometrov, ne da bi se pri tem zmotil za več kot 100 metrov.

CLAUS EIGK:

dan nič

San Juan ima kakih pet sto prebivalcev. Ker se je večina moških ponudila »ameriškim arheologom« za nosače, so ob tem priredili pravo ljudsko slavo. Skupino je spremljala pisana množica in šele kasneje, ko je pot postala težavna in strma, se je živahno in nadležno spremstvo poslovilo.

Alkalde je postal čisto drug človek. Zavedal se je, da je vodič in to je močno okrepilo njegovo moško dostojanstvo. Nemara je precej pripomogla k temu tudi čedalje večja oddaljenost od lepe Carmencite. Mundus tega ni zanesljivo vedel, sicer so ga pa trle čisto drugačne skrbi.

Pot v divje, malo znano in gosto zaraslo gorovje je bila težavna. Sopihačja vrsta nosačev je čedalje počasneje stopala po ozkih stezah pod mokrotno zeleno streho gorskega pragozda. Če bo ozemlje še naprej tako, ni bilo verjetno, da bi cilj dosegli še pred nočjo.

Alkalde se je zaklinjal na vse svetnike, da je izbral najkrajšo pot. Toda počivati so morali čedalje pogostejše. Ko se je znočilo, je Mundusov višinomer pokazal, da so se povzpeli 2900 metrov nad morso gladino. Planjava torej ni mogla biti daleč. To je pričalo tudi čedalje bornejša rastlinja.

Z močno ročno svetilko je sklenil Ramirez poiskati še zadnji kos poti. Brez ugovaranja so mu sledili težko obloženi Indios. Po dobri uri spotikanja in plezanja po skalnatih strminah se je pot razširila v večjo planoto.

V mraku ni bilo mogoče ničesar videti. Samo po

hladnem vetru, ki je silovito zavijal okrog skalovja, so možje sklepali, da so zares prispeli na greben.

Indijanci so vrgli z ramen težka bremena in jih v vrstah odložili. Zakurili so tri velike taborne ognje. V nekaj trenutkih so neznano kje nabrali kopico drv. Toplota jim je dobro dela, ker je pritiskal na tej višini precejšen mraz, ki ga niso bili vajeni.

Po krepki in izdatni večerji, ki so jo naglo skuhali iz prinesenih zalog, so se belci splazili v šotor, Indijanci pa so se tesno zavili v volnene odeje in plegli okrog ognjev. Možje so v hipu spokojno zaspali.

Ponoči se ni nič posebnega zgodilo. Pomoč se je na vseh vidnih mestih pokazala sivina, je bil Mundus že na nogah. Doživel je enega izmed najlepših sončnih vzhodov.

Proti severu in vzhodu je bilo še vse v mraku, visoko na nebu pa so se že rdeče svetili rožnati oblaki, glasniki bližnjega sončnega dne. Potem so začarali v zlatem siju vrhovi gora in nenadoma so reke svetlobe preplavile pokrajino ob njegovih nogah. Sonce je vzšlo.

Sedaj se je bilo vsaj mogoče razgledati. Mesto na planjavi so dobro izbrali. Bilo je dovolj prostora za obsežne priprave, razen tega pa se je širil od tod lep razgled preko področja, po katerem bodo prodirali. Plasti magle in nizkih oblakov so zakrivala velike dele pokrajine, toda takoj je opazil kakih dva tisoč metrov pod seboj neizmerno, sivozeleno morje, ki se je širilo do obzorja — skrivnostni začarani gozd...

Mundus se je v miru opajal nad prekrasnimi užitki jutranje narave. Ni ga motil hršč prebujajočega se tabornega življenja.

Tudi Gerhard Walter je zgodaj vstal. Takoj je začel odpirati zaboje in urejevati opremo balona. Bil je pač optimist, saj sicer še nihče ni vedel, kje je bilo skrivno

mesto iskati. To je bila naloga številka ena. Lotil se je j q je sam Mundus.

Čim više se je vzpenjalo sonce, tem jasnejši je bil razgled čez valujoče gozdno morje. Mundus je na stojalo pritrdil močan naliogled in začel sistematično preiskovati enolično gozdno površino. Delo je bilo pušo in naporno, toda edino tako je bilo mogoče kaj najti.

Minile so ure. Walter in Norman sta postala nestrpna in ponudila sta Mundusu, da bi ga zamenjala, ker si je oči že pošteno utrudil. Tedajpa — bilo je okrog poldneva in planinsko sonce je krepko žgalo — je trdno privil daljnogled in zmagoslavno vzkliknil: »Našel sem!«

Drug za drugim so si ogledali nastavljeni, zelo oddaljeno točko. Videli pa niso kaj prida. Daljnogled je bil naravnan na neko reko, ki je s prošlim očesom sploh ni bilo mogoče videti. Na njenem desnem bregu se je dvigalo nekaj z gozdom poraslih gričev. To je bilo vse.

Walter in Ramirez sta molčala, kritični novinar pa je nemudoma izrazil svoje dvome.

»Zdi se mi, gospod Mundus, da menite tiste griče. Pa vam to kaj pove? Hribovitih vzpetin je tu doli kolikor hočete. Nekaj jih vidim celo s prošlim očesom!«

Mundus se je zmagoslavno nasmešnil. »Seveda, dragi Norman. Res vidite samo nekaj gričev. Važna pa je njihova oblika. Vseh šest se jih enakomerno oži proti vrhu, so torej — če si jih zamislite brez gozdne rasti — oblike dobro znanih piramid, kakršne so gradili Maya. Zdi se mi pa, da najvažnejšega niti videli niste!«

Prislonil je oko k instrumentu, obrnil vijaček pogonskega mehanizma in za malenkost premaknil zorno polje.

»Tako, pogledajte še enkrat. Kaj vidite?« Norman je znova pogledal v daljnogled in zapazil silno ozek, tanek usek, ki je kakor drobna črta tekel skoz pragozd.

Ponudba in cene

klavnih prašičev
v zadnjem četrtletju

Okoli praznikov prične navadno ponudba klavnih prašičev naraščati. Na trg pričnejo prihajati kmečki, s krompirjem pitani prašiči. Naraščajoča ponudba ima za posledico neupravičeno mešetarjenje za ceno, pri čemer se navadno zgodi, da o cenah nepoučeni kmet svoje prašiče proda pod povprečno ceno v svojo škodo in v škodo sosesčine.

Kakšne so letos jeseni cene prašičev in kakšen je položaj na dunajskem in koroškem tržišču?

Na dunajskem trgu St. Marx je začetkom oktobra ponudba znašala tedensko okoli 7.000 pitancev. Približno 1.000 do 1.500 jih je bilo inozemskega izvora. V tem času je cena prvovrstnih pitancev nihala med 13,20 in 14,50 šil. za kg žive teže. Drugo- in tretjerazredne pitance so plačevali med 12,30 in 13,20 šil.

Začetkom novembra je pričela domača ponudba naraščati in se približevati 7.000 tedenske ponudbe. Pri tem so še vedno uvažali inozemske prašiče. Začetkom decembra pa je tedenska domača ponudba pričela dosegati 8.000 pitancev, istočasno pa je prenehal uvoz inozemskih prašičev. S ponudbo začetkom decembra vendar še ni bil dosežen višek domače ponudbe.

Kljub naraščajoči ponudbi je bila cena začetkom decembra še vedno ugodna in stabilna. Prvovrstno blago so plačevali po 13,20 do 14,10, drugorazredno po 12,80 do 13,20, tretjerazredno pa po 12.— do 12,80 šil. za kg žive teže.

Koroški razvoj ponudbe, povpraševanja in cen klavnih prašičev se od dunajskega ne razlikuje dosti. Začetkom oktobra so ob pičli ponudbi plačevali pitance po 12,30 do 13,00 šil., začetkom novembra, ko je ponudba narasla, pa po 12,70 do 13,00 šil. Ta cena se je držala tudi še začetkom decembra, ko je ponudba spet nekoliko popustila.

Pujske so na celovških tedenskih sejmih koncem septembra plačevali po 14,00 do 16,50 šil., zadnje tedne pa jih plačujejo po 15 in 16 šil.

Slovenska kmečka zveza za napredek naše govedoreje

Drugič v letošnji jeseni je bil v torek, dne 5. decembra 1961 predsednik Slovenske kmečke zveze in svetnik okrajne kmečke zbornice Beljak Lojze Trunk s kmeti bekštanskih občine na plemenskem sejmu sivo-rjavega goveda v Leobnu. To pot so kupili 11 krav in telic.

Prvič so bili letos jeseni bekštanski kmetje v Leobnu 7. septembra, ko so kupili 21 krav in telic.

Statistična primerjava, ki se jo spleča napraviti:

Produktivnost našega kmetijstva v številkah

Kmetijstvo je doživljalo v zadnjih 20 letih velike spremembe. Pred 20 leti je zaposlovalo še nad 35 % prebivalstva, danes ga zaposluje le še dobrih 20 %. V istem času je produktivnost kmetijstva narasla za več kot polovico. Še mnogo bolj pa se je povečala potreba po denarju na kmetijah.

Kakšna mora biti produktivnost kmetije, da ima le-ta še izgled, da se bo držala nad vodo! — To vprašanje je več kot aktualno in primeren odgovor vedno bolj potreben.

V statistično zajeti rastlinski proizvodnji beremo, da je avstrijsko kmetijstvo zabeležilo naslednje povprečne hektarske donose glavnih poljščin:

	leta 1940 q/ha	leta 1960 q/ha
pšenica	13,3	25,3
rž	11,3	20,7
ječmen	15,4	28,1
oves	13,9	21,3
krompir	136,8	211,5

Pridelek teh poljščin se je v zadnjih 20 letih povečal za 50 %, oni pšenice pa za več kot 100 %. Z ržjo krijemo potrebe domačega tržišča do 90 %, s pšenico pa do

proizvodnja	1940	1960	razlika
klavnih goved	384.000	417.700	+ 8,7 %
klavnih telet	703.000	446.100	— 37 %
klavnih prašičev	1.360.000	2.836.100	+ 108 %

Sprehod po kmetijskih dvoriščih:

Pod streho s stroji in pričnimo jih čistiti in popravljati!

V zadnjih dneh smo ogledali vrsto kmetijskih dvorišč. Pri tem smo imeli posebno oko za stroje, kje stojijo, ali so očisti in pripravljeni za prezimljenje. Kar smo ugotovili, nam nikakor ni potrdilo, da je po naših vaseh že ukoreninjeno spoznanje,

● da so tudi stroji jeseni potrebni naše skrb in nege,

● da z jesenskimi čiščenjem in pregledom večamo njihovo trpežnost in

● da s tem in z ustreznim prezimljenjem strojev lahko prihranimo na vsaki kmetiji letno par tisoč šilingov, ki jih moramo drugače odšteti za njihovo popravilo in za nakup prezigodaj opešanih in obrabljenih nadomestnih delov.

Iz gornjega spoznanja zato — kakor zadnja leta — tudi letos nujno opozarjamo, da je zadnji čas za čiščenje in za pregled strojev, za njihovo spravo čez zimo in za njihovo popravilo. Na prostem seveda čiščenje sedaj ni več mogoče. Opraviti ga bo treba v toplem zakurjenem prostoru ali pa vsaj v blevu. Železna ščetka, petrolej za zamazane in zarjavele dele, vijake in ležaje, dosti tople vode, primerno orodje, ustrezno število podložkov in odgovarjajoča mazila za premazanje očiščenih ležajev, potem z delom lahko pričnemo.

Ko so stroji tako daleč čisti, odstranimo

71 %. Še vedno pa je velika količina pšenice kvaliteto tako slaba, da jo je težko vnovčiti. Lani je ta količina znašala blizu 100.000 ton.

V proizvodnji mleka je šel razvoj v zadnjih 20 letih podobno strmo pot navzgor, kakor v rastlinski proizvodnji. Proizvodnja mleka je leta 1940 znašala 1.925.363 ton mleka ali 1.542 kg na kravo, leta 1960 pa je znašala 2.841.602 ton ali 2.512 kg na kravo, v Vorarlbergu pa celo 3.111 kg.

Kar tiče proizvodnje klavnih živali ali mesa, kaže primerjava med leti 1940 in 1960 močno povečanje proizvodnje klavnih prašičev in padec proizvodnje klavnih telet. Razlika je naslednja:

iz njihovih ležajev ostanke s prahom in zemljo onesnaženega mazila, vijake in druge gele kovinaste dele pa očistimo rje. Pri tem delu tudi spoznamo, katera neposredna popravila so na strojih potrebna, katera opravimo lahko sami, če dokupimo nadomestne dele.

Ko so stroji očisti in tam, kjer je zaščitna barva okrušena, nanovo prepletkani, njihovi goli deli pa zaščiteni pred rjo z ustreznim mazilom, jih postavimo na suh prostor in se lotimo potrebnih popravil na njih. Stroje s pnevmatiko na kolesih bomo dvignili in pod osi ali ogrodje podložili primerne lesene podložke, da ne bo pnevmatika čez zimo po nepotrebnem obremenjena in da se ne bo kvarila. Zraka pri tem iz pnevmatike ne bomo spuščali. Tudi kolesa in pritlehne dele vseh ostalih strojev in orodja bomo pred zemeljsko vlago zavarovali s pomočjo lesenih podlog.

Če bomo vse to v redu opravili, nam bodo stroji svojo hvalenost izkazali z brezhibnim delom tekom prihodnjega leta in s podaljšanjem svoje trpežnosti — skratka s prihrankom nepotrebnih izdatkov in nepotrebnih jeze. Sami pa se bomo pri tem mirnem delu mnogo naučili, kar tiče nege strojev, njihovega vzdrževanja in popravila, kar nam bo prišlo v dobro poleti pri včasih hitro potrebni opravi delovnih hib stroja.

Ta porast živalske proizvodnje je povzročil, da je postala naša država v zadnjih letih izvoznik tako mlečnih izdelkov kakor tudi klavne živine. Lani smo izvozili blizu 50.000 klavnih goved ter 5.340 ton (ali 16 % proizvodnje) masla, 6.056 ton sira in 5.322 ton mleka v prahu. Prašičev lani nismo izvozili, gornja proizvodnja pa je omogočila zmanjšanje importov za 31 % (ali 60.000 klavnih prašičev).

Lesu smo leta 1960 posekali okoli 10 milijonov kubičnih metrov ali 8,2 % manj kot 1959. Vendar smo ga kljub temu posekali blizu 18 % več, kot dovoljuje to po gozdarskih vidikih določena mera 8,5 milijona kub. m. Ena tretjina lesa je izvirala iz kmečkega gozda, katerega produktivnost je zaradi neprenehnih prekomernih sečenj močno okrnjena. Obseg sečenj v letu 1960 znaša povprečno 3,3 kubične metre na hektar gozdne površine.

Čeprav so te primerjave precej suhe, odkrijemo z njimi lahko marsikaj. Ugotovljena povprečja hektarskih donosov, molznosti krav in poseke lesa lahko primerjamo s svojimi donosi, z molznostjo svojih krav in posekom svojega lesa. Te primerjave v rastlinski in živalski proizvodnji nam bodo dokaj jasno povedale, kje je sedaj naše mesto: med skupino kmetov, ki to povprečje presegajo, ali pa med skupino, ki ga še ne dosega.

Naj bodo naše ugotovitve take ali take, od vsakogar zahtevamo ugotovitvam primernih gospodarskih odločitev. Kdor povprečja v produktivnosti še ne dosega, stoji pred težkimi odločitvami, vsekakor pred težjimi kot oni, ki jih že presega. Vsak pa mora brezpogojno stremeti, da bi povprečja čimprej in čimbolj prekoraj, kajti donosi kmetijstva — če še enkrat pogledamo primerjavo 1940 in 1960 — se naglo dvigajo. Če ne bomo šli z njimi, jih ne bomo več dohiteli.

Večja potrošnja mesa — manjša dobava mleka

Kakor je pred kratkim sporočil načelnik sekcije kmetijskega ministrstva dr. Leopold, znaša konzum mesa v naši državi 52 kg na osebo, kar je 12 kg več kot leta 1950.

Po istem sporočilu je dobava mleka v zadnjih mesecih nazadovala. Zato je z veljavnostjo od 1. decembra t. l. obrok presnega masla, ki ga kmetom vračajo mlekarne, znižan za polovico.

Nova enotna vrednost kmetijskih in gozdnih zemljišč

Sedaj veljavna enotna vrednost (Einheitswert) kmetijskih in gozdnih zemljišč iz leta 1956 stopi s koncem leta iz veljave. Z veljavnostjo od 1. januarja 1962 bodo finančne oblasti kot podlago za nadaljnje obdavčenje kmetov, ki niso vezani na knjigovodstvo, izdale nove odloke o enotni vrednosti (Einheitswertbescheid).

„Hm — videti je ko kakšna cestla!“ je dejal. „Ni samo videti, ampak je cesta tudi v resnici!“ je zatrdil Mundus. „Vidimo obljubeno naselje, ki ga očitno zelo dobro vzdržujejo. Sicer bi rastlinje pot že davno zaraslo, požrl bi jo pragozd kakor stare tempelje in piramide. Če Ipsilon sploh leži kje v tem pragozdu — in o tem ne more biti dvoma — potem leži prav gotovo kje ob tistih gričih. Torej, na delo, gospoda moj!“

V mrzlični vneti, ki se ni lotila edino precej brezbriznih indijanskih nosačev, so pripravili dva majhna poskusna balona, s katerima so hoteli določiti smer vetra. Napolnili so ju s helijem in ju spustili v zrak, potem pa so pozorno in napeto zasledovali njuno pot. Sicer sta se kmalu začela spuščati in sta končno obvisela v drevesih pragozda daleč pred ciljem — skupino šestih gričev —, toda presenetljivo natančno sta se držala pravilne poti. Ugodni veter je bilo treba izkoristiti. Domenili so se torej, da poletijo še to noč.

Bil je že skrajni čas, da se alkalde vrne v San Juan. Glavnina je namreč medtem že prispela v vas, tako so jim vsaj brzojavili, in treba jo je bilo povedi za njimi.

Premislili so možnost, ali naj bi možje od glavnega odreda krenili na pot z baloni. Po daljšem premisleku so zamisel opustili. Nevarnosti, ki so jih čakale, pač še niso poznali. Lahko bi se tudi primerilo, da bi zgubili zvezo. Sklenili so, da bo najbolje, če bodo Frank Eigbrecht, Angel in ostali s te planote neprenehoma opazovali okolico mesta Ipsilon; tako bodo lahko takoj zagledali rakete, ki bi jih v primeru nevarnosti izstrelila predhodnica.

Ramirez si je natanko vtisnil v spomin tega sumljivih gričev in se nato z večino indijanskih nosačev vrnil proti San Juanu. Tu je ostalo samo šest krepkih Indijancev, ki naj bi pomagali pri vzletu.

Možje so imeli dovolj opraviti, zlasti ker na pomoč neizkušenih Indijancev ni bilo dosti računati. Ko je prišel nočni hlad, so se ti predvsem ukvarjali z ognjem, ob katerem so si greti premrle ude.

Težave z njimi pa so postale še hujše. Ko se je veliki ovoj balona pričel polagoma polniti, postajal čedalje večji in končno zaplaval nad tlemi, so Indijanci prestrašeni pobegnili. Kdo bi vedel, kaj so si mislili o velikanskem neslovu — sprva so strmeli vanj, potem so postali nemirni, končno pa so na smrt prestrašeni zgrabili svoje stvari in kriče stekli v temo.

Možje so jih skušali zadržati, toda zaman. Položaja ni bilo moč izboljšati s kletvicami, čeprav so se nekateri pri tem zares potrudili. Bili so tu, sami, tri tisoč metrov nad morjem, in nad njimi se jim je v vetru zibal napolnjeni balon.

Ker je veter balon neusmiljeno premetaval, naj bi ga Indijanci ob vzletu nekaj časa vodili na vrveh, da ga ne bi vrglo ob ostre skalnate stene. Razen tega naj bi o pravem trenutku prerezali močno sidrno vrv, ki je sedaj držala balon ob fleh.

Seveda je bilo kleti brez pomena. Treba je bilo ravnati naglo in odločno. Ura je bila že blizu ene ponoči, torej skrajni čas za odhod, saj so hoteli doseči cilj še pred sončnim vzhodom.

Urno so naložili v košaro vse, kar so potrebovali za „ekspedicijo Ipsilon“. Nato sta zlezla vanjo še Norman in Walter. Ker so sidrno vrv še rabili, je niso mogli odrezati ob košari. Potrebno je bilo napraviti kako drugače.

Mundus se je naglo odločil. Okoli bokov si je ovil dolgo vrv in prihrdil drugi konec za rob košare. Potem je spustil balon za celo dolžino sidrne vrvi, tako da ga

je pošteno zajel veter. Sedaj je bilo potrebno prerezati še zadnjo vrv. Zgrabil je za macheto, dolga, ostro sekalo, ki ga uporabljajo domačini. Z obeh strani je kratko zadonelo: „Gotovo?“ — „Gotovo!“ Zatem je krepko zamahnil z macheto in tik ob fleh odsekal sidrno vrv. Balon se je v hipu dvignil, zagrabil ga je veter in ga zapodil proti prepadu.

Mundus je odvrzel macheto in v dolgih skokih stekel za balonom. Že se je balon nagnil nad prepad in odplaval v noč. Mundus je začutil močan sunek, vrv se je napela in ga s silovito močjo potegnila s tal. Poletel je v nič in zanihal ko veliko nihalo nad dva tisočmetrskim prepadom.

Toda ni zamudil niti sekunde. Urno je splezal po vrvi. V dveh minutah je bil na vrhu, zgrabile so ga roke tovarišev in ga potegnile v košaro. Vzlet se je posrečil!

Nočni polet je bil nenavadno in svojevrstno doživetje. Sprčo naglega razvoja letalstva v našem stoletju je človek pozabil, da polet s prosti letečim balonom po lepotah in resničnih užitkih daleč prekaša potovanje s hitrimi, bliskovitimi letali. Neslišnemu, skoro sanjskemu plavanju nad polagoma odvijajočo se pokrajino po lepoti in čudovitosti skoro ni najti para.

V prvih trenutkih pa potniki teh lepot niso občutili. Košara se je sprva močno in neprijetno zibala in minilo je nekaj časa, preden se je končno umirila. Potem šele je obšlo majhno posadko blaženo razpoloženje, ki je celo pustolovščino pozlatilo s sijem neslutne romanlike.

Bil je ščip, meseca torej ni bilo na nebu. Zvezde pa so svetile tako svetlo, da so se jim oči kmalu navadile na blede svetlobo.

(Dalje prihodnjič)

Za oddih in razvedrilo

»Prepričan sem, da je ta novi proizvod natančno tisto, kar mladina naše generacije potrebuje,« je pojasnjeval psihiater staršem. »S pomočjo takšne igrice se bo mladina razvijala hitreje, kot smo si mi kdajkoli lahko predstavljali.«

Oče, gospod Werner, je pogledal mater in negotovo mencial z rokama. Potem se je oprl na naslonjalo in spet pogledal psihiatra.

»Toda kakšen psihološki učinek bo imela ta igračka na otroka?« je vprašal boječe. »Ste prepričani, da mu ne bo izkrivila miselnosti in da ne bodo celo prizadeti otrokovi odnosi do rase, naroda?«

»Prepričan sem, da ne bo nobene škode. Ta stvar omogoča otroku, da sprost vse svoje drobne otroške pridruženosti in pritrjene idiosinkrazije. Če se bo lotil igranja destrukcije, kar imate najbrž v mislih, bo to samo ventiliralo njegove naravne impulze. Pri otroku je instinkt za destrukcijo normalen.«

Gospa Wernerjeva se je še vedno bala. »Ali morda ne bodo instinkti, o katerih govorite, ostali v otrokovi duševnosti vse do zrelih let?« je vprašala.

Psihiater se je nasmehnil in se spet naslonil v naslanjač. S konci prstov se je dotaknil čela, kakor da bi skrbno izbiral svoje naslednje besede.

»V tem je seveda majhna nevarnost, toda otroka vselej obdajajo tovariši v igri, on živi v družbi ostale mladine in oboje — šola in družba — bo odstranila njegove slabe impulze in mu privzgojila normalno družabnost. Z istimi instinkti ste bili obremenjeni tudi vi sami, toda dokler ste pri zdravi pameti, se ti instinkti vedno, ko se soočijo s pravili družbe, umaknejo v ozadje.«

Starši so prikimali in se odobravoče spogledali. Psihiater je uganil, da so se, kar se tiče igrice, odločili pozitivno.

»Storila bova torej, kot ste nama svetovali,« je rekel gospod Werner in vstal. »Storila bova vse, kar bo najinemu fantu kar najbolj koristilo.«

Zapustila sta pisarno in se srečna smehljala.

»Hej očka!« je veselo zaklical Jimmy. »Poglej sem! Vidiš tistega človečka tam!«

Gospod Werner je odložil svoj večerni časopis in začel opazovati sina. »Vidim,« je rekel in poskušal biti po otročje vesel.

»Dobro! Zdaj bom poslal to veliko žival nadenj, da bi ga ubila. Glej ta boj, oče! To bo imenitno, boš videl!«

Človeček je počasi stopal po tleh. V rokah je nosil tenko, priostroeno kopje. Hodil je počasi in nerodno, kakor da bi po narodi moral še vedno hoditi po štirih. Šesti čut ga je opozoril na bližajočo se nevarnost in okrenil se je v trenutku, ko je ogromna luskinasta zverina planila proti njemu.

Za trenutek je od strahu okamenel.

Zverina je skočila in odprla svojo ogromno slinasto čeljust. Človeček, ki je bil manjši in hitrejši, je brž odskočil in se skril za neko skalo, ki ga je zaščitila, dokler se ni zverina pripravila na naslednji skok.

Človek je splezal na skalo, zverina pa je stegnila svoj dolgi vrat in besno praskala po kamenju, da bi dosegla plen.

In človek je gledal njene ogabne čeljusti, ki so bile vse bliže in bliže. Že je lahko čutil ogabni dih pošasti. Ogromni beli zobje so škripali in škrtali in se vse bolj in bolj bližali. Krvavordeče zverske oči so buljile vanj. Iz smrdečega gobca je prihajalo hripavo tuljenje in polnilo ozračje v grozo.

Zver je še bolj iztegnila vrat in človek jo je s prosto roko udaril po gobcu. Zver pa je šavnila nazaj in njegova leva roka je brez moči omahnila s strto kostjo.

Pošastna glava zverine se je zdaj spet iztegnila in odprla ogromno slinasto žrelo, da bi človeka končno požrla. V obupu je človek z edino zdravo roko posegel po kopju in sunil z njim zverino v oko. Kri je brizgnila iz rane, zverina se je umaknila in tulila od bolečine. Divje je cepetala okrog in zaman skušala izbiti bolečino iz očesa.

In spet je besno planila. Toda človek je bil zdaj pripravljen na njen napad. Znal se je zaščititi. S kopjem je zadel še drugo oko. Krik bolečine je prergrgal ozračje. Zver je

omahnila. S kremplji je praskala po skalah. Slepala se je vrtela v krogu, se zaletavala v kamenje in skušala zbežati.

Človek je zmagal!

Zdaj je bil Jimmy že starejši in njegova pamet je lahko razumela tudi že bolj zamotane stvari. Po turško je sedel v dnevni sobi in igrice je imel pred seboj. Skrbno je sestavljal prizor z dvema armadama. Postavil je majhna mesta in vasi in ponosne, utrjene gradove na podeželju. V daljavi je bilo videti veliko jezero.

»Poglej to bitko!« je zaklical očetu, ki je prihajal skozi sobo. In da bi svojemu sinu napravil veselje, je tudi oče sedel na tla in pozorno spremljal prizor.

Obe armadi sta korakali druga proti drugi in drobne sabljice so bliskale. Mož za možem je padal, ranjen ali mrtev. Poveljnik na belem konju je vodil armado v napad

R. M. RHODES:

Igrica

in njegova sijajna oprava se je bliskala v soncu. Njegove čete so besno prodirale in v svojih rdečih oblekah so bile videti, kakor bi se okopale v krvi.

Drugi knez na rjavem konju je planil v metez in potegnil drznega poveljnika v rdeči obleki v spopad. In borila sta se s trdno odločnostjo, in vse je sikalo, žvižgalo in ropotalo.

Sablje so zvenele in pramen krvi je začel odtekati z boka belemu konju. Omahnil je in vrgl jezdeca na tla. Človek je ležal tam brez moči in teža njegovega konja ga je pritiskala na zemljo. Ko pa je planila nadenj rjava kobila s vojnim jezdecem, ki je pomečil zanj gotovo smrt, je brž spet dvignil svojo sabljo. Rezilo se je globoko zadržalo v njen nesrečni trebuh. Z ostrim krikom se je žival zvalila po tleh in tudi ona pokopala pod seboj svojega jezdeca.

Skupina zmagovitih, rdeče oblečenih mož je pritekla na prizorišče in vsi so tovariško pomagali svojemu padlemu poveljniku vstati. In ko je blesteči vitez stal na nogah, se je približal svojemu nemočnemu nasprotniku in mu z enim zamahom lesketajoče sablje odsekal glavo.

Rjavi konj in njegov jezdec sta obležala na okrvavljenem bojnem polju.

Na ukaz svojega voditelja so rdeče oblečene čete začele v strogi bojni formaciji korakati na grad, ki so ga bili branili padli vojniki.

»Čudovito, sinko!« je vzkliknil gospod Werner veselo. »Vsak dan kaj boljšega uprizoriš. Kaj bo pa drugič?«

»Nič naj te ne skrbi, očka!« je rekel fant s pramenom svetlih las na čelu in z bleskom sreče v očeh. »Delam. To je samo delček. Samo počakaj! Še mnogo več in bolje bo!«

Za dobro voljo

PA DRUGAČE

— Žal vam plače ne moremo povišati.
— Dobro, naj ostane tolikšna, kot je, pa bi mi jo dajali večkrat na mesec ...!

OTROŠKA ŽELJA

Metko so vprašali, kaj bi kupila, če bi imela dosti denarja.

Belo obleko, bele čevlje, bele nogavice in bel klobuček.

Kaj bi pa potem naredila?

Potem bi pa vse to umazala ...

»Zdaj vem, kaj potrebujem,« je nenadoma rekel Jimmy. Nekaj časa je mirno sedel, zakopan v globoke misli in mati je dvignila pogled od svojih opravkov.

»Kaj je, ljubi?«

»Potrebujem veliko strojev. Zdaj moram vse to prav zares organizirati, visoke stavbe in velika mesta in veliko strojev. S stroji lahko uprizorim mnogo boljšo bitko! To bo imenitno, ko bom bombardiral mesta!«

Jimmy je sedel k delu in v nekaj tednih je bilo vse pripravljeno, kakor je želel.

Bil je to velik napredek. Zgrajene so bile tovarne in v njih so bili sijajni stroji. Strojčki, ki so izdelovali majhne tanke in kamione. Strojčki, ki so izdelovali druge strojčke. Strojki za vsemogoče namene. Jimmyjeve armade so se razporedile po vsej deželi in skušale izpodrinuti druga drugo.

V mali svet je Jimmy uvedel napete odnose. Drobno ljudstvo se je borilo med se-

boj in dežele so se borile druga proti drugi. Strojki so proizvajali boljše stroje in Jimmy je imel boljše orožje. Majhna kovinska letala so brenčala okrog velike igrice. Nosila so bombe, krožila od dežele do dežele in puščala za seboj samo ruševine. Ko so bila mesta porušena, so jih ljudje ponovno zgradili in igra je šla dalje in dalje. Jimmy je neprestano poganjal svojo igrico in izdeloval vse večje in boljše bombe.

Ob robu igrice se je dvignil kako inčo visok gobast oblak. Potem so se prav takšne eksplozije premaknile tudi na druge kraje malega sveta, ki ga je ustvaril. Jimmy je delal poskuse.

Toda otrok še vedno ni bil zadovoljen. Spoznal je, da so stvari lahko še boljše. Potreboval je večje vojne in še več vojn — vse dokler mu ni igrice nehala ugajati.

»Hej, očka!« je zaklical nekega večera. »Hitro pridi sem!«

Gospod Werner je ubogal in pogledal, kamor mu je pokazal sin. Majhno letalo je planilo v nebo in letelo nad vodnimi širjavami. Vodili so ga drobni ljudje, trdno odločeni, da izvrše svoj nalog.

Letalo je letelo — dokler ni doseglo svojega cilja. Sto in sto drobnih letal je zamrgolelo po zraku in napadlo.

Bitka je povzročala velik trušč in hrušč in v boj je posegla tudi velika ladja. Napadalna letala so se vžigala, drugo za drugim in padala v vodo, bombnik pa je še vedno letel dalje.

Ljudje v njem so bili razburjeni. Počasi se je bombnik začel dvigati vse više in više. Odprtina za izpuščanje bomb se je odprla in nekdo je meril natančno, natančno. Bomba je padla skozi odprtino in padala, padala proti cilju.

Velika goba, trikrat tako velika kot vse druge, kar jih je videl gospod Werner, odkar je opazoval svojega sina. Milje in milje okrog so bila tla kakor pometena. Ni bilo več niti zgradb niti ljudi.

Gospod Werner je bil navdušen.

»Res si se mnogo naučil, moj sin!« je rekel »Mislim, da je ta igračka zate res dobra.«

Potem je zamišljeno stopil v kuhinjo. Gospa Wernerjeva je pripravljala večerjo.

»Nekoč,« je kakor slučajno omenil svoji ženi, »bo Jimmy svojo igrčko popolnoma obvladal. In ne bo se mogel omejiti samo na ta mali prostor, ampak se bo moral razširiti na vse strani ... Vse mu bo moralo biti na roko! Kako je že rekel? Zemlja?«

H. P. LANG:

Kratek stik

To je bil kratek stik, ki je predstavljal vrhunec moje nerodnosti. Iz vseh vtikalnih puš so zasikali znani rumeni bliski, glasba iz radia je umolknila in vsa hiša je bila hipoma v temi.

Pri tem sem hotel samo vključiti likalnik.

Sicer bi vsa ta zadeva ne bila tako strašno tragična, če bi včeraj že ne bil odtrgal med majhnim popravilom ves lestenec s stropa in danes popoldne ne razbil velike šipe v dnevni sobi. Vse to pa je povzročilo, da je postala Matilda — to je moja žena — zelo občutljiva. Zato je tudi njen glas iz teme zazvenel zelo brezobzirno:

»No, to je pa že višek vsega! Le kako naredi ta človek kratek stik, pri tem ko vključuje popolnoma navaden likalnik! Le kako ti je to uspelo? Ti dvakrat nerodna neroda! Če te človek že niti za takšne najnavadnejše stvari ne more porabiti, za kaj na vsem svetu si sploh še uporabljev?«

»Dovoli, Matilda ...«

»Že dovolji! Zdaj vzemi klobuk in pojdi po električarja. In prosim, poskusi odpreti in zapreti vrata stanovanja tako, da jih ne snameš s tečaje!«

Šel sem. Električar je kar molče pobral svojo torbico, ko me je videl stopiti v lokal. Poznal me je že. Njegov promet se je močno povečal, odkar smo se preselili v to četrt.

Ne glede na to sem ga srečno spravil do doma in tudi pred kraj nesreče, ki je bil zdaj razsvetljen s svečo. »Tukaj,« sem dejal in pokazal vtikalno pušo, »tukaj se je zgodilo.«

Električar je premišljeno pokimal. »To je bilo tokar prvovrstno delo, gospod! Prekrasen kratek stik! Do zdaj sem imel le malo tako lepih kratkih stikov! To vas bo veljalo kar lep kup denarja, tale kratki stik.«

Potem je pričel z delom, medtem ko je Matilda razpostavila povsod naokrog sveče. »Tako,« je dejala in stisnila še meni po eno svečo v vsako roko, »drži zdaj sveči in še ne premakni! Ne bi rada nočjo doživela še kakšnega presenečenja!«

Potem je odšla, da bi se pri sosedih v hiši oprostila zaradi moje nerodnosti. Moj strove oči pa so sijale v siju sveč. Zdaj sem mu verjel zgodbo o lepem kratkem stiku in lepem kupu denarja, ki ga bo zaslužil.

Njegova delovna vnema me je bolela in poskušal sem, da bi s svojima dvema svečama ne delal preveč smešnega vtisa.

Rekel sem: »Rad bi vam pomagal, mojster! Kakšno majhno delo mi že lahko zaupate!«

»To je lepo,« je odgovoril mojster, posikal v svoji orodni torbi dva namazana kruhka in tlesnil z jezikom. »Potem bodite tako dobri in mi prinesite steklenico pival!«

Šel sem. Žalostno sem razmišljal o svoji nerodnosti in o dejstvu, da je moja samozavest izrabljena že do takšne mere in nisem sploh več čutil veselja, da bi še sploh kdajkoli prijel v roko kakšno kladivo. Zaboljubil sem se, da ne bom nikoli več niti pomislil na kakšna popravila in se bom vsem vtikalnim pušam, oknom in sploh vsem lomljivim predmetom na daleč izogibal. Ta dobri sklep mi je tudi pomagal spraviti silno težke uteži z moje duše in skoro dobre volje sem stopil v gostilno, kupil pivo in se vesel vrnil domov.

Samo pet minut me ni bilo — toda v tem kratkem času je izginil tudi kratek stik. Prav tako mojster. Pa tudi sicer ni bilo več mnogokaj tam. Nekaj tresk od mize, veliki »I« in mali »g« od mojega pisalnega stroja in sprednja desna noga porcelanastega slončka, katerega sem podaril Matildi za njen rojstni dan. Vse drugo je izginilo. Enostavno ni bilo več ...

Svoji dve sveči sem namreč postavil poleg našega do roba polnega bencinskega kanistra ...

DOMISLICE

● Debela knjiga je največkrat ponesrečen poizkus napisati tanko.

...

● Kar ljudje zamočijo, spesnijo.

...

● Najprimernejša dolžina za knjige, predavanja in zabave je, če je prekratka.

...

● Da bi ostal original, marsikdo oponaša — samega sebe.

...

● Šele pogum, da dela napake, ustvarja raziskovalca.

● Napačna uporaba tujk pomeni prvo stopnjo izobrazbe, pravilna uporaba drugo — nobena pa tretjo.

...

● Močne roke lahko vajeji popustijo.

...

● Med samimi golimi bi se oblečeni sramoval.

...

● Kar dolgo pričakujemo, nas končno preseneči.

...

● Gotovi nismo nikoli — samo prenehamo.

● Kdor se napihuje, bo votel.

...

● Kaj so izposojene knjige! Darila proti volji.

...

● Lahkomiselno upanje — hiter obup.

...

● Zlata se imenuje doba, ko zlato ni nič veljalo.

...

● Nekateri delajo, drugi so samo zaposleni.

...

● Velika dejavnost še ni veliko dejanje.

HOKEJ NA LEDU

Spet štiri zmage celovškega moštva

Graetz Bozen — KAC 3:7 (0:1, 2:1, 1:5)

V povratni tekmi za Alpski pokal je celovška ekipa v Bozenu že tretjič v letošnjem letu premagala tamkajšnje domačine in s tem prevzela vodstvo na lestvici. Preostali dve tekmi doma in na tujem proti italijanskemu prvaku Cortini bosta dali zmagovalca v borbi za Alpski pokal.

KAC — Kokkola Hermes 6:2 (3:2, 2:0, 1:0)

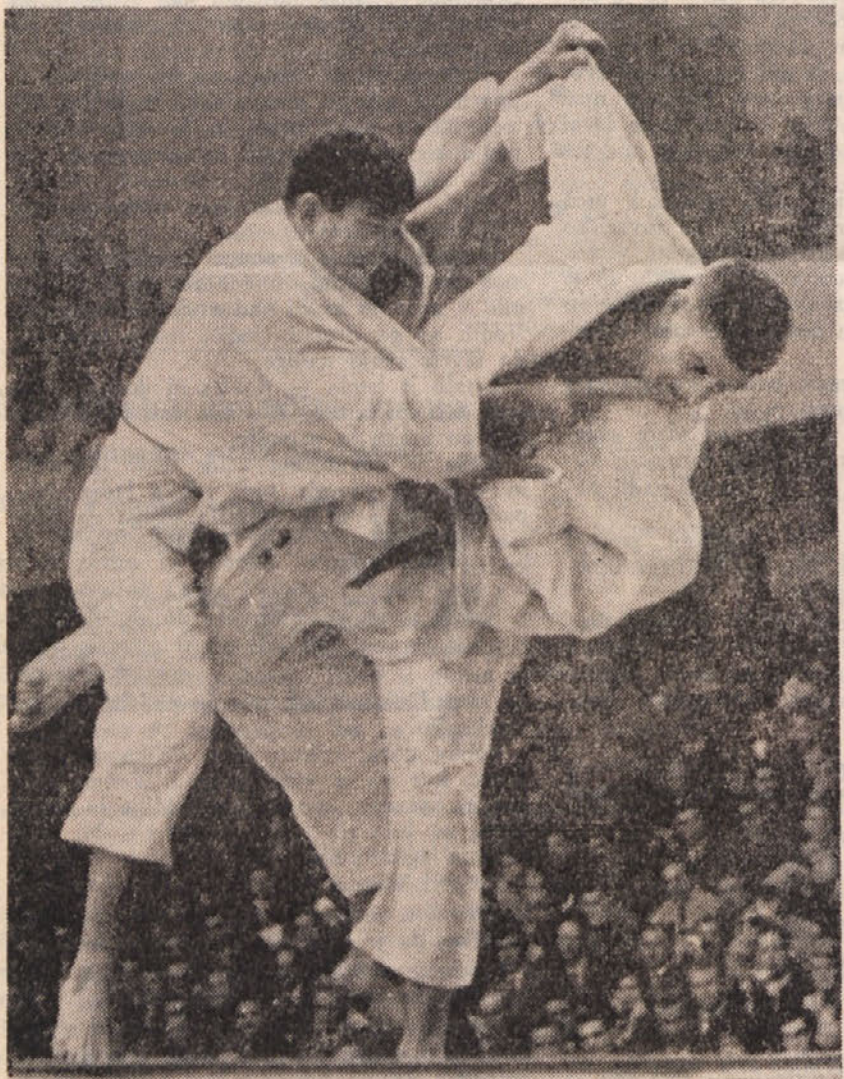
Pred odhodom na Dunaj je celovško moštvo v domači mestni hali odigralo tekmo proti finskemu prvoligašu Kokkola Hermes. Igra ni bila posebno zanimiva (dvorana je bila le do polovice zasedena), ker gostje niso pokazali kakšnih kvalit, pa tudi domačini so štedili svoje sile za Dunaj.

WEV — KAC 4:6 (2:1, 1:3, 1:2)

V okviru avstrijskega prvenstva ekip z umetnimi drsalji je pred 3000 gledalcev v dunajski ledeni areni ekipa celovških Atletikov zanesljivo premagala domače moštvo. Borba je bila napeta in zanimiva prav do

Pisalni stroj znamke „Adler“, s slovenskimi in nemškimi tipkami, dobro ohranjen, na prodaj. Nizka cena po dogovoru. — Ponudbe na upravo lista.

Močna sadna drevesca in ribeze nudi drevesnica Marko Polzer, pošta Št. Vid v Podjuni - St. Veit im Jauntal.

JUDO — umetnost obrambe brez orožja, je športna panoga, ki je precej podobna rokoborbi. Razvila se je na Japonskem, katera je doslej vedno stavila tudi svetovnega prvaka na tem področju. — Na sliki: Holandski velikan Geesink je v okviru letošnjega svetovnega prvenstva razbilil mit o nepremagljivosti japonskih tekmovalcev in osvojil najvišji naslov. Slika nam kaže prizor iz finalne borbe.

Slovenske balade in romance od najstarejših dob do danes

Zbirka, ki jo je uredil France Novšak, ilustrirala pa slovenska slikarja Maksim Gaspari in Gvido Birolia, obsega tri dele:

- NARODNA BALADA IN ROMANCA
- KLASIČNA BALADA IN ROMANCA
- MODERNA BALADA IN ROMANCA

V njej srečamo stare znance, kot so Lepa Vida, Kralj Matjaž in Alenčica, Mlada Breda, Sirota Jerica, Turška Rozamunda, Povodni mož, Jettejeva prisega, Hajdukova oporoka, Mutec Osojski, Sultanove sandale, Prišel je pevec slovenske dežele in mnoge druge.

Dodane so še opombe k posameznim pesmim ter podatki o pesnikih in zapi-sovalcih narodnih pesmi.

Bogato ilustrirana knjiga obsega 324 strani, vezana je v polplatno in stane samo 25 šilingov v knjigarni

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO CELOVEC I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 16. 12.: 8.00 Otroški zbori — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Orkestrski koncert — 13.05 Dunajska kri — 14.15 Pozdrav nate — 16.30 Za delovno ženo — 19.00 Civilna ljudska zaščita — 20.15 Operna oddaja — 22.15 Glasba za konec tedna.
Nedelja, 17. 12.: 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Veselo patje, veselo igranje — 12.00 Glasbena nedeljska promenada — 12.45 Gledališko gledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.30 Samo veselje z glasbo — 19.00 Sport — 20.15 Razmišljanja o vplivu filma na ljudi.
Ponedeljek, 18. 12.: 8.30 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Knjižni kotiček — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in film — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroški visokosolski tedni — 21.45 Glasbene specialitete.
Torek, 19. 12.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 14.45 Koroška pesništvo — 15.30 Komorna glasba — 18.00 Prometna vzgoja — 18.35 Moderna evropska lirika in proza — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 Radijska igra — 21.10 Zasanjane melodije.

RADIO PROGRAM

Sreda, 20. 12.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 8.30 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Koroški avtorji: Erna Wobik — 18.15 Pomoči je vsakdo potreben — 20.15 Koncert južnonemškega komornega orkestra.
Četrtek, 21. 12.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 8.15 Komorna glasba — 14.45 Ura pesmi — 15.45 Aktualna poročila — 18.00 Kulturne vesti iz Koroške — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Gospodarski kometar — 18.35 Mladina v poklicu — 20.15 Iz narodopisnega arhiva — 21.10 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave.
Petek, 22. 12.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 8.30 Orkestrski koncert — 13.05 Ljudske viže — 15.00 Komorna glasba — 18.00 Koroška družina — 20.15 Halal Teenagerji! — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Sobota, 16. 12.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.00 Solska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 13.35 Slavni umetniki — 14.00 Glasba ne pozna meja — 14.30 Avstrijske koračnice — 14.40 Tehnični razgled — 16.30 Parada popevk — 17.10 Komorna glasba — 17.40 Ljudstvo in domovina — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.35 Vesela oddaja — 20.00 Vseh de-ve! — 20.45 Bavarska-Avstrija-Svica — 23.10 Operetni koncert.
Nedelja, 17. 12.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.10 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 18.00 Uspešne popevke iz let 1922—1927 — 18.25 Jezikovna policija — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 21.15 Bavarska-Avstrija-Svica.
Ponedeljek, 18. 12.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Solska oddaja — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Solska oddaja — 15.30 Zaljubljene gosli — 16.00 Otroška ura — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Koncert dunajskih filharmonikov — 21.15 Abstraktno slikarstvo in konkretna glasba — 21.55 Tedenski športni kometar.
Torek, 19. 12.: 6.05 Preden odidele — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Pomembni orkestri — 15.00 Solska oddaja — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 20.30 Vsaka stvar ima dve strani — 21.30 O tem lahko govorimo — 22.15 Pariz in njegova zvezda.
Sreda, 20. 12.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Solska oddaja — 13.30 Za prijatelja opere — 15.00 Solska oddaja — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Življenje ne smemo vzeti tako resno — 20.00 Iz mojstrskih operet Johanna Straussa — 21.10 Seine-Donava.
Četrtek, 21. 12.: 6.05 Preden odidele — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Bavarska-Avstrija-Svica — 15.00 Solska oddaja — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Glasbena slika iz Avstrije — 20.00 Musique aux Champs-Elysees.
Petek, 22. 12.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.00 Zenska oddaja — 9.15 Stara glasba — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.30 Komedija — 21.00 Od melodije do melodije.

Slovenske oddaje

Nedelja, 17. 12.: 7.30 Duhovni nagovor. — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.
Ponedeljek, 18. 12.: 14.15 Poročila, objave. — Iz tehni-ke in znanosti — 18.00 Psihologija za vsak dan. (5.)
Torek, 19. 12.: 14.15 Poročila, objave. — Ivan Grafenauer: Zagovori, priče slovenske davnine.
Sreda, 20. 12.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — Za našo vas.
Četrtek, 21. 12.: 14.15 Poročila, objave. — Na zapečku.
Petek, 22. 12.: 14.15 Poročila, objave. — Paberkovanje po lepi knjigi.
Sobota, 23. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.
— 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nakaj domačih — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik
Sobota, 16. 12.: 8.35 Glasbene razglednice — 8.55 Ra-dijska šola — 9.25 Iz arhiva zabavne glasbe — 10.15 Zvoki Mediterana — 11.00 Zabavni orkester radia Ce-lovec — 11.15 Angleščina za mladino — 11.30 Poje Maria del Monaco — 12.05 Koroške narodne pesmi — 14.15 Iz kosa glasbenih dobrot — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 15.30 Mariborski komorni zbor — 16.45 Pevka Gabi Novak — 18.10 Odlomke iz Beethovna-vega Fidela dirigira Arturo Toscanini — 18.45 Naši po-

polniki na tujem — 19.05 Panorama zabavnih melodij — 20.00 Po domače v voder sabotni večer — 21.15 Me-lodije za prijeten konec tedna.
Nedelja, 17. 12.: 7.05 Vedri zvoki za nedeljska jutro — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.35 Skladba za otro-ke — 8.45 Zabavni orkester RTV Zagreb — 9.05 Z ve-selo glasbo v novi ledeni — 9.47 Peščica prvih izvedb — 10.00 Še pomnilo, tovariši — 10.30 Pisan glasbeni do-poldan — 11.30 Ob 20-letnici Jugoslovanske ljudske armade (reporlaža) — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Slovenske narodne — 14.15 Voščila — 15.30 Arije iz Puccinijevih oper — 16.00 Humoreska tedna — 16.40 Polke in valčki — 17.13 Radijska igra — 10.30 Športno popoldne — 19.05 Veliki zabavni orkestri — 20.00 Izberite melodijo tedna — 21.00 Umetniška pot Benjamina Giglija.
Ponedeljek, 18. 12.: 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Pevec Marko Novosel — 11.00 Venček narodnih — 11.15 Naš podlistek — 11.35 Operne predigre — 12.05 Vaški kvin'et z Reziko in Sonjo — 14.35 Voščila — 15.20 Zabavni zbori — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Za ljubitelje operne glasbe — 18.10 Londonski simfo-nični orkester — 18.45 Radijska univerza — 19.05 Naši mladi reproduktivci — 20.00 Izbrali smo za vas — 20.45 Kulturna tribuna — 21.00 Simfonični koncert orke-stra Slovenske filharmonije.
Torek, 19. 12.: 8.05 Zenski zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Od valčka do rum-be — 10.15 Izberite melodijo tedna — 11.00 Orkester Zagrebske filharmonije — 11.15 Utrjuje svoje anglešči-no — 11.30 Dvorakova glasba — 12.05 Kvarlet „Veseli

RADIO PROGRAM

fanlje“ — 13.30 Pisani zvoki z Dravskega polja — 14.05 Radijska šola — 14.35 Operna glasba — 17.05 Trije skladatelji o ljubimcih iz Verane: Romeo in Julija — 18.10 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Iz Verdijeve opere „Don Carlos“ — 20.00 Po'e zbor RTV Beograd — 20.30 Radijska igra — 21.30 Prijubljene melodije.
Sreda, 20. 12.: 8.05 Venček slovenskih narodnih — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 11.00 Iz opere „La Gioconda“ — 11.15 Clovek in zdravje — 11.25 Hrvat-ska in makedonska simfonična literatura — 12.05 Srbske narodne pesmi — 13.30 Sopranistka Odnina O'la poje starofrancoske pastorele — 14.05 Radijska šola — 14.35 Zabavni orkester RTV Beograd — 14.50 Trio Slavko Avsenik — 15.20 Koncert po željah — 17.05 Soferjem na pol — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.00 Zabavni zvoki za vse — 22.45 Godala v noči.
Četrtek, 21. 12.: 8.05 Glasba ob delu — 8.55 Radijska šola — 9.25 Poje zbor JLA iz Beograda — 11.00 Sovjetska zabavna glasba — 11.15 Ruski ležaj za začelnike — 11.30 Iz „Hoffmannovih pripovedk“ — 12.05 Parizanske pesmi — 13.30 Skladbe slovenskih avtor'ev — 13.50 Rad-jih poslušate — 14.35 Voščila — 15.20 Kilara in orglice — 15.30 Turistična oddaja — 17.05 Newyorška pianistka Constance Keene — 18.10 Iz opere „Mefistofeles“ — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Iz del mladega Mozarta — 20.00 Čet'kov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer.
Petek, 22. 12.: 8.05 Popevke se vrstijo — 8.30 Orkester RTV Ljubljana — 8.55 Pianistični tednik — 9.25 Za mlade ljubitelje glasbe — 11.15 Naš podlistek — 12.05 Nekaj bo-sanske folklore — 13.30 Poje Victoria de Los Angeles — 14.05 Radijska šola — 14.35 Glasbeni podlistek — 15.20 Revija popevk in zabavnih melodij — 15.45 Jezikovni po-govori — 17.05 Parada pihal — 18.10 Z republiškega festivala pihalnih godb — 20.15 Tedenski znanje-poli-lični pregled — 20.30 Seguidille O'ana Zupančiča v Ravnikovi uglasitvi — 20.45 Štiri sto let klavirske glasbe — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.15 Po svelu jazzu — 23.05 Iz Švarova opere „Slovo od mladosti“.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sk.

Sobota, 16. 12.: 14.40 Pojeta Mar'ana Deržaj in Belf Jurkovič — 15.30 „Služim“, drama — 17.45 Danle Ali-ghieri: Božanska komedija — 18.30 Skladbe sodobnih italijanskih skladatelj'ev — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Zbor „Ljubljanski zvon“ — 21.00 „Življenjska zgodba Richarda Daubledicka“, dramatisirana zgodba.
Nedelja, 17. 12.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slo-venski narodni molivi — 11.30 Za najmlajše — 13.00 Odmevi tedna — 17.00 Za smah in dobro voljo — 18.30 Gorški obiski — 19.00 Nedeljski vestnik — 22.00 Ne-delja v športu.
Ponedeljek, 18. 12.: 18.00 Italijanščina po radiu — 19.00 Znanost in tehnika — 20.00 Športna tribuna — 20.30 „Hamlet“, opera.
Torek, 19. 12.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Za najmlajše — 21.00 Njegaš: Gorski venec — 21.30 Kon-cert tenorista Mitje Oregorača — 22.00 Obletnica tedna.
Sreda, 20. 12.: 18.00 Slovenščina za Slovence — 18.30 Liki in značaji iz opernih del — 19.00 Zdravstvena od-daja — 20.30 „Včera popoldne“, komedija — 22.00 Zbori z vsega sveta.
Četrtek, 21. 12.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Si-rima obzorja — 20.30 Znani dirigenti.
Petek, 21. 12.: 18.00 Italijanščina po radiu — 18.30 Rimski simfonični orkester — 19.00 Šola in vzgoja — 20.30 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe — 22.00 Novele 19. stoletja.

TELEVIZIJA

Sobota, 16. 12.: 19.35 Kaj vidimo novega — 20.20 Kratki film — 20.30 „Polj v bodočnosti“ — 21.00 „Mali Napoleon“, glasbena veseloligra.
Nedelja, 17. 12.: 12.05 Diskusija glavnih urednikov — 17.00 Za otroke — 17.35 Svet mladine — 18.35 Za dru-žino — 19.00 Sedem dni dogajanj — 20.20 „Poj z me-noj, igray z menoj“.
Ponedeljek, 18. 12.: 19.30 S kamera v Afriki — 20.20 Kratki film — 20.30 Aktualni šport — 20.50 Enaindvajset.
Torek, 19. 12.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.20 Kratki film — 20.25 „Malo za srce, malo za občutje“ — 21.00 „Markiza Arcis“.
Sreda, 20. 12.: 17.00 Za otroke — 18.05 Za mladino — 19.35 Očka je najboljši — 20.20 Kratki film — 20.30 „Vaš nastop, prosim“ — 21.15 Nad strehami New Yorka.
Četrtek, 21. 12.: 11.00 „Sonce in mi“ — 19.35 Šport — 20.20 Operetni zvoki.
Petek, 22. 12.: 19.35 Nasve'i — 20.20 Kratki film — 20.25 „Dunaj-München“ — 20.50 „Božični oratorij“ Jo-hanna Seb. Bacha.